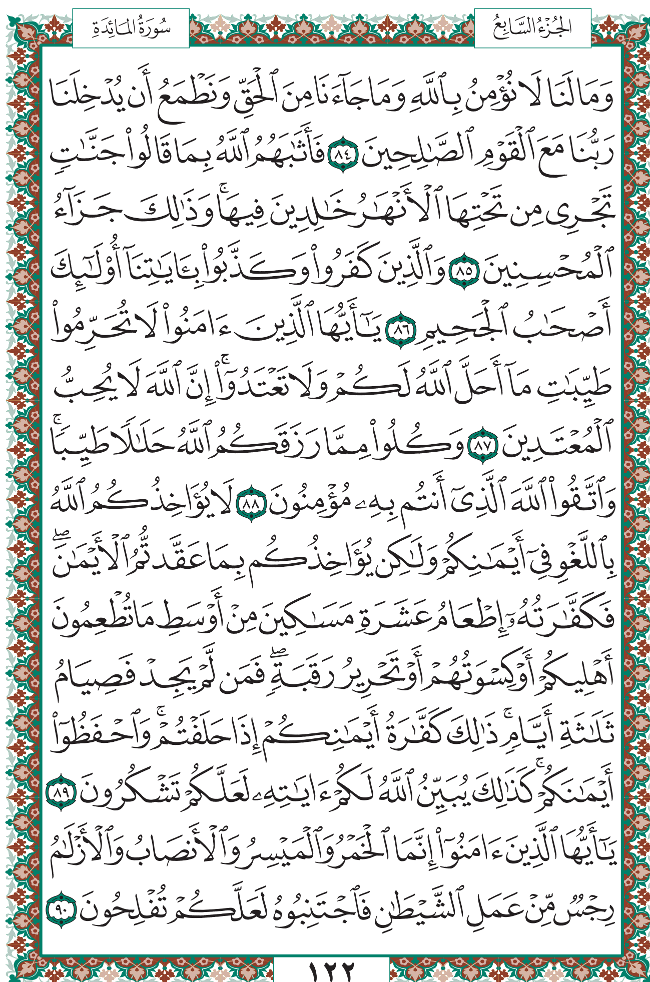

84 Ва чӣ монеи имон овардани мо ба Аллоҳ (ҷ) ва Қуръони ба Муҳаммад (с) нозил шуда мегардад ва ҳол он ки мо умеди онро дорем, ки Парвардигорамон моро бо паёмбарон ва пайравони итоаткори аз укубати илоҳӣ хавфдоштаи онҳо вориди ҷаннат месозад.
85 Пас Аллоҳ (ҷ) ба сабаби имон овардан ва эътироф кардани ҳақ ба онҳо бӯстонҳоеро подош медиҳад, ки аз зери қасрҳо ва дарахтони он рӯдҳо ҷорӣ буда, дар онҷо абадӣ мемонанд. Ва подоши бандагони некӯкори пайрав ва таслимгаштаи ҳақ ҳамин гуна аст.
86 Ва касоне, ки ба Аллоҳ ва Расулаш куфр меварзанд ва оятҳои ба Расуламон нозилкардаи Моро дурӯғ мешуморанд, онҳо аҳли оташи шӯълавари дӯзах ҳастанд. Ҳаргиз аз он берун намешаванд.
87 Эй мӯъминон! Бо даъвои "**порсоӣ**" хӯрданиҳову нӯшиданиҳо ва издивоҷҳои покизаи ҳалолсохтаи Аллоҳ (ҷ)-ро бар хештан ҳаром макунед ва аз марзҳои дар ҳаром таъйиншуда нагузаред. Зеро яқинан Аллоҳ (ҷ) шахсони аз марзҳои муқаррар гузарандаро дӯст намедорад.
88 Ва аз неъматҳои ҳалоли покизае, ки Аллоҳ (ҷ) онро ба шумо рӯзӣ дода аст, бихӯред. Аммо аз хӯрданиҳо ва нӯшиданиҳои ҳаром, ки бо роҳҳои номашрӯи ғасб ва ғайра ҳосил мешавад, бипарҳезед. Ва бо иҷрои дастурот ва дурӣ ҷустан аз ҳаромҳо аз Аллоҳ (ҷ), ки ба Ӯ имон доред, битарсед. Имон ба Аллоҳ (ҷ) аз Ӯ тарсиданро лозим месозад.
89 Эй мӯъминон! Аллоҳ (ҷ) шуморо барои қасамҳое, ки бидуни қасд бар забонатон ҷорӣ мегардад, бозпурсӣ намекунад. Балки вақте мавриди бозпурсии илоҳӣ қарор мегиред, ки аз таҳти дил савганд ёд кунед ва онро шиканед. Пас агар барои шикастани қасамҳоятон яке аз се кори зеринро иҷро намоед, Аллоҳ (ҷ) гуноҳи қасам шикастанатонро маҳв мекунад:

1. Ба даҳ мискин, барои ҳар кас аз навъи миёнаи таоми кишвари шахси қасамшикаста ба андозаи як соъ таом додан;
2. Ё даҳ нафар мискинро мувофиқ ба урфу одати мардум бо либос таъмин кардан;
3. Ва ё озод кардани ғуломи боимон.

Пас агар шахси қасамшикаста яке аз ин се чизро пайдо накунад, дар ин сурат се рӯз рӯза медорад.

Эй мӯъминон! Чун дар коре савганд хӯрда, онро иҷро намекунед, каффораи он ҳамон чизест, ки инҷо зикр карда шуд. Ва аз савганди дурӯғ хӯрдан, бо исми боазамати Аллоҳ (ҷ) бисёр савганд ёд кардан ва аз бевафоӣ дар он бипарҳезед. Аммо агар он чи дар анҷом надоданаш савганд хӯрдаед, амали нек бошад, онро анҷом дода, қасамро шиканед ва дар ивaз он гуна ки Аллоҳ (ҷ) аҳкоми каффораро бароятон баён карда аст, каффора диҳед. Аллоҳ (ҷ) ба шумо ҳамин гуна аҳкоми ҳалол ва ҳаромро меомӯзад, то Ӯро барои неъмати дониши ҳосил кардаатон сипосгузорӣ кунед.
90 Эй мӯъминон! Бешак, ҳар мавoди масткунандаи тирасозандаи ақл, қимор, сангҳое, ки мушрикон дар наздаш чорво забҳ менамуданд ё онро ба хотири ибодат насб мекарданд ва тирҳои қуръакашӣ, ки дар ҷоҳилият бо истифода аз он қисмати худро донистан мехостанд, ҳамаи ин корҳо гуноҳи бузург ва аз аъмоли оростаи Шайтон аст. Пас фавран аз он дурӣ биҷӯед, то ба ҳаёти неки дунё ва неъматҳои абадии охират ноил гардед.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Худо ба ба ҷустуҷӯи ризқи ҳалол ва дурӣ аз ҳаром амр мекунад;

2.Шахс барои қасами ногаҳон аз забонаш берун шуда бозпурсӣ намешавад, аммо вақте аз таҳти дил савганд хӯрд, ки фалон корро мекунам ё намекунам, баъд онро шикаст, барои ин амал аз сӯи Худо бозпурсӣ мешавад;

3.Каффораи савганд яке аз ин се чиз аст: **ба даҳ мискин таом додан ё онҳоро бо либос таъмин кардан ё озод сохтани ғуломи боимон.** Агар шахс инҳоро иҷро карда натавонад, пас бояд дар ивази он се рӯз **рӯза бидорад**;

4.Ояти рақами навадуми ин сураи муборака охирин сухани Худо дар боби ҳукми шаробнӯшӣ буда, далели ҳаром будани он аст.

إِنَّمَا يُرِيدُ ٱلشَّيۡطَٰنُ أَن يُوقِعَ بَيۡنَكُمُ ٱلۡعَدَٰوَةَ وَٱلۡبَغۡضَآءَ
فِي ٱلۡخَمۡرِ وَٱلۡمَيۡسِرِ وَيَصُدَّكُمۡ عَن ذِكۡرِ ٱللَّهِ وَعَنِ
ٱلصَّلَوٰةِۖ فَهَلۡ أَنتُم مُّنتَهُونَ ٩١ وَأَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ
ٱلرَّسُولَ وَٱحۡذَرُواْۚ فَإِن تَوَلَّيۡتُمۡ فَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا
ٱلۡبَلَٰغُ ٱلۡمُبِينُ ٩٢ لَيۡسَ عَلَى ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ
جُنَاحٞ فِيمَا طَعِمُوٓاْ إِذَا مَا ٱتَّقَواْ وَّءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ
ثُمَّ ٱتَّقَواْ وَّءَامَنُواْ ثُمَّ ٱتَّقَواْ وَّأَحۡسَنُواْۚ وَٱللَّهُ يُحِبُّ
ٱلۡمُحۡسِنِينَ ٩٣ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَيَبۡلُوَنَّكُمُ ٱللَّهُ بِشَيۡءٖ
مِّنَ ٱلصَّيۡدِ تَنَالُهُۥٓ أَيۡدِيكُمۡ وَرِمَاحُكُمۡ لِيَعۡلَمَ ٱللَّهُ مَن يَخَافُهُۥ
بِٱلۡغَيۡبِۚ فَمَنِ ٱعۡتَدَىٰ بَعۡدَ ذَٰلِكَ فَلَهُۥ عَذَابٌ أَلِيمٞ ٩٤ يَٰٓأَيُّهَا
ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَقۡتُلُواْ ٱلصَّيۡدَ وَأَنتُمۡ حُرُمٞۚ وَمَن قَتَلَهُۥ
مِنكُم مُّتَعَمِّدٗا فَجَزَآءٞ مِّثۡلُ مَا قَتَلَ مِنَ ٱلنَّعَمِ يَحۡكُمُ بِهِۦ ذَوَا
عَدۡلٖ مِّنكُمۡ هَدۡيَۢا بَٰلِغَ ٱلۡكَعۡبَةِ أَوۡ كَفَّٰرَةٞ طَعَامُ مَسَٰكِينَ
أَوۡ عَدۡلُ ذَٰلِكَ صِيَامٗا لِّيَذُوقَ وَبَالَ أَمۡرِهِۦۗ عَفَا ٱللَّهُ عَمَّا
سَلَفَۚ وَمَنۡ عَادَ فَيَنتَقِمُ ٱللَّهُ مِنۡهُۚ وَٱللَّهُ عَزِيزٞ ذُو ٱنتِقَامٍ ٩٥

91 Бешак, Шайтон мехоҳад аз роҳи ороста кардани шаробнӯшӣ ва қимор дар байни шумо душманӣ ва нафрат эҷод кунад ва шуморо аз зикри Аллоҳ (ч) ва намоз боз дорад. Пас эй мӯъминон! Оё шумо аз ин аъмоли зишт боз меистед?! Бешубҳа, сазовори шаъни шумо тарки он аст. Фавран аз ин корҳои зишт бечуну чаро даст кашед!

92 Ва бо иҷрои дастуроти шариат ва парҳез аз ҳаромҳо аз Аллоҳ (ч) итоат кунед ва аз Паёмбараш (с) итоат кунед ва бо онҳо мухолифат накунед. Пас агар аз ин рӯй гардонед, бояд бидонед, ки масъулияти Паёмбари Мо танҳо аз таблиғи ошкори пайғоми Аллоҳ (ч) иборат аст. Бешак, Паёмбар (с) пайғомро ба мардум расонда ва масъулияти худро иҷро карда аст. Агар роҳи дурустро пайдо кунед, ба нафъи шумост ва зиёни бадкорӣ низ ба худатон бармегардад.

Чун ҳукми ҳаром гаштани шароб нозил шуд, баъзе аз мӯъминон хостанд аз ҳолати бародарони мӯъмини пеш аз ҳаромшавии он вафот кардаашон огоҳ шаванд. Посух ба ин ояти каримаи зерин фуруд омад.

93 Бар касоне, ки ба Аллоҳ (ч) имон оварда, барои наздик шудан бо Ӯ амалҳои нек кардаанд, барои нӯшидани шароб пеш аз ҳаром гаштани он гуноҳ сабт намешавад, ба шарти он ки аз ҳаромҳо дурӣ ҷуста, аз ғазаби илоҳӣ парҳез карда, ба Аллоҳ (ч) имон оварда, аъмоли нек анҷом дода, сипас эҳсоси назорати Аллоҳ (ч) дар қалбашон он қадар қавӣ бошад, ки ҳангоми ибодат гӯё Ӯро мебинанд. Ва Аллоҳ (ч) бандагонеро, ки бо чунин эҳсоси имонӣ Ӯро ибодат мекунанд, бисёр дӯст медорад. Зеро вуҷудашон аз ҳиссиёти он ки Ӯро мебинанд, пур аст. Ва маҳз ҳамин эҳсоси имонӣ бандаро ба анҷоми дурусти корҳо пешбарӣ менамояд.

94 Эй мӯъминон! Ба дурустӣ, Аллоҳ (ч) шуморо дар ҳолати эҳром бо ҷалби сайди хушкигарди дилкаш, ки ҳайвоноти хурдро бо дастон ва калонҳаҷми онро бо найзаҳо (**яъне, ба осонӣ**) ба даст меоред, озмоиш мекунад. Мақсади ин озмоиш ҷудо кардани бандагонест, ки аз сабаби имони комил доштан дар ғайб аз Аллоҳ (ч) метарсанд ва дар ҳолати эҳроми ҳаҷ аз тарси Ӯ аз шикор кардани он ҳайвоноти дастрас худдорӣ менамоянд. Пас ҳар ки баъд аз ин наҳй дар ҳолати эҳром аз марзҳои илоҳӣ гузашта, ҳайвоноти хушкигардро сайд мекунад, дар қиёмат ӯро барои хилофкорӣ бо амри Аллоҳ (ч) азоби дардовар аст.

95 Эй мӯъминон! Дар ҳоли эҳроми ҳаҷҷи фарз ё умра ҳайвоноти хушкигардро макушед. Ва ҳар кас аз шумо барқасд онро бикушад, пас бар вай яке аз се ҷазои зерин пешбинӣ шуда аст:

1. Ҳар ҳайвони хушкигардеро, ки кушта аст, бояд айнан монанди онро дар ивази ҷинояташ қурбонӣ кунад. Агар шутурро кушта бошад, пас бояд шутур қурбонӣ кунад. Дар сурати куштани гов ё гусфанд ҳамин навъи чорворо қурбонӣ кунад. Ду марди адолатпеша аз байни мусулмонон оиди чорвои дар ивази ҳайвони кушташуда доварӣ мекунанд, ки оё ин чорво ба ҳайвони куштаи вай шабоҳат дорад. Зеро чорвое, ки барои ҷурми содиркардааш қурбонӣ мекунад, бояд шабеҳи ҳайвони дар ҳоли эҳром куштааш бошад. Вақте он ду марди одил дар бораи он чорво доварӣ карданд, пас шахси ҷинояткарда он ҳайвонро ба монанди чорвои барои ҳаҷ қурбонишаванда ба Макка мебарад ва дар сарзамини Ҳарам забҳ мекунад;

2. Ё ба андозаи қимати ҳайвони хушкигарди куштааш гандум мехарад ва онро барои фақирони Ҳарам, ба ҳар фақир ба андозаи ним соъ тақсим менамояд;

3. Ё дар бадали ҳар ним соъ гандум як рӯз рӯза медорад.

Мақсад аз таъйини чунин ҷазо барои шахси эҳромбастаи қотили сайди хушкигард дар он аст, ки бояд вай ҷазои ҷинояташро бичашад. Аллоҳ (ч) аз он ҳолатҳои куштани сайди сарзамини Ҳарам ё қатли ҳайвоноти шикории хушкигард, ки пеш аз ҳаром шудани ин амал аз ҷониби шахси эҳромбаста содир шуда аст, даргузашта ва онро бахшида аст. Аммо ҳар кас баъди ҳаром шуданаш боз ба он баргардад, бешак Аллоҳ (ч) бо уқубат аз ӯ интиқом мегирад ва Аллоҳ (ч) бағоят Нерӯманд аст. Яке аз аломатҳои нерӯмандии Ӯ он аст, ки агар хоҳад, аз афроди нофармон интиқом меситонад ва ҳеҷ кас кудрати пешгирии онро надорад.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Агар шахс ба амали ҳанӯз ғайри ҳаром даст занад ё амали ҳаромеро пеш аз манъи он анҷом диҳад, бозпурсӣ намешавад;

2.Дар оятҳои мазкур ҳукми ҳаром будани куштани ҳайвони хушкигард барои шахси дар ҳолати эҳром буда ва тарзи адои каффораи он зикр шуда аст;

3.Яке аз ҳикматҳои ҳаром кардани Худо чизеро барои бандагон мавриди озмоиш қарор додани онҳо ва аз ин роҳ ҷудо кардани мӯъминони содиқ аз ғайри содиқ аст. Аммо мақсади пардохти каффора бим додан ва манъ кардани шахс аз ҷиноят аст.

أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ
وَحُرِّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي
إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩٦﴾ ۞ جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ الحزب ١٣
قِيَامًا لِّلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلَائِدَ ذَٰلِكَ لِتَعْلَمُوا
أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٩٧﴾ اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَأَنَّ اللَّهَ
غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٩٨﴾ مَّا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا
تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٩٩﴾ قُل لَّا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ
وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبِيثِ فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠٠﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ
أَشْيَاءَ إِن تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ وَإِن تَسْأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ
الْقُرْآنُ تُبْدَ لَكُمْ عَفَا اللَّهُ عَنْهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٠١﴾
قَدْ سَأَلَهَا قَوْمٌ مِّن قَبْلِكُمْ ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا كَافِرِينَ ﴿١٠٢﴾ مَا جَعَلَ
اللَّهُ مِن بَحِيرَةٍ وَلَا سَائِبَةٍ وَلَا وَصِيلَةٍ وَلَا حَامٍ وَلَٰكِنَّ الَّذِينَ
كَفَرُوا يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَأَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٣﴾

(96) Аллоҳ (ч) бароятон шикори ҳайвоноти обӣ ва ҳайвоноти зинда ё мурдаи берун андохтаи баҳрро ба хотири фоидаи касоне аз шумо, ки муқим ва мусофир ҳастанд, ҳалол гардонида аст. Ва Аллоҳ (ч) барои шумо ҳайвоноти хушкигардро то вақте ки дар ҳолати эҳроми ҳаҷ ё умра қарор доред, ҳаром сохта аст. Ва бо иҷрои дастурот ва парҳез аз ҳаромҳо аз Аллоҳ (ч), ки дар рӯзи қиёмат танҳо ба сӯи Ӯ баргардонида мешавед, битарсед. Он рӯз ба шумо ҷазои аъмолатонро медиҳад.

(97) Аллоҳ (ч) Каъбаи Хонаи Муаззамро василаи пойдории корҳои мардум сохта аст. Фоидаҳои динӣ ба мисли намозу ҳаҷ ва манфиатҳои дунявии онҳо ба мисли эҳсос намудани амният дар сарзамини Ҳарам ва ҷамъоварии ҳамаи маҳсулот ба сӯи он маҳз аз баракоти ин Макони Муқаддас ҳосил мегардад. Ва Аллоҳ (ч) моҳҳои ҳаром (**Зул-қаъда, Зул-ҳиҷҷа, Муҳаррам ва Раҷаб**)-ро низ сабаби пойдории корҳои мардум қарор дода аст. Зеро онҳо дар ин моҳҳо аз ҷангидан ва ҳуҷуми душман эмин мемонанд. Ва Аллоҳ (ч) қурбониҳои бенишон ва нишондорро, ки ҳамчун аломат гарданбанд доранд, роҳи пойдории корҳои мардум гардонида аст. Чунки соҳибони ин навъи ҳайвонот аз дучор шудан ба озори дигарон дар амон мемонанд. Зеро вақте касе онҳоро бо чунин навъи ҳайвонот бинад, мефаҳмад, ки онҳо мақсади зиёрати Каъбаро доранд. Ҳамаи ин неъматҳо ба шумо ато шуда аст, то бидонед, ки Аллоҳ (ч) ҳар он чиро дар осмону замин ва ғайри он ҳаст, медонад ва то бидонед, ки Аллоҳ (ч) бар тамоми чиз Доно аст. Аҳкоми Ӯ барои ҷалби манфиат ва пешгирии зарар муқаррар шуда аст.

(98) Эй мардум! Бидонед, ки Аллоҳ (ч) ба исёнкорон Сахтуқубат ва ба тавбакорон бағоят Бахшандаи Меҳрубон аст.

(99) Масъулияти Паёмбар (с) фақат аз таблиғи пайғоми Аллоҳ (ч) ба мардум иборат аст. Тавфиқ додани онҳо барои расидан ба ҳидоят вазифаи ӯ нест. Ин кор танҳо дар дасти Аллоҳ (ч) аст. Ва ҳар он чи аз ҳидоят ва залолат ошкор ва пинҳон мекунед, Аллоҳ (ч) онро медонад ва бар асоси он ҷазоятон медиҳад.

(100) Эй Паёмбар! Бигӯ: “**Ҳеҷ гоҳ палидӣ бо покӣ баробар нест, агарчи бисёр будани теъдоди палидӣ туро ба ҳайрат андозад. Ба дурустӣ ки бисёр будани адади палидӣ маънои фазилат доштани онро надорад. Пас эй хирадмандон, бо тарки палидӣ ва анҷоми покӣ аз Аллоҳ (ч) битарсед, то ба ҷаннати ҷовидон ноил шавед.**”

(101) Эй мӯъминон! Он масъалаҳоеро, ки ба шумо дар корҳои динӣ кӯмак намекунад ва ба он ниёз надоред, аз Паёмбар (с) напурсед. Зеро агар он масоил бароятон ошкор сохта шавад, аз сабаби машаққаташ шуморо нороҳат месозад. Ва агар аз масоиле, ки аз пурсиданаш манъ шудаед, ҳангоми фуруд овардани Қуръон бипурсед, он ба шумо баён мешавад. Ва иҷрои ин кор бар Аллоҳ (ч) хеле осон аст. Бегумон Аллоҳ (ч) аз масоили сукуткардаи Қуръон гузашта аст. Барои ҳамин аз он напурсед. Зеро агар пурсон шавед, бо нузули ҳукми илоҳӣ ба анҷомаш мукаллаф мегардед. Ва Аллоҳ (ч) бағоят Бахшандаи Бурдбор аст.

(102) Бешак, умматони қабл аз шумо гузашта ба паёмбарони худ чунин пурсишҳоро матраҳ карданд, сипас чун ба анҷоми он мукаллаф гаштанд, онро ба ҷо наоварданд ва ба ҳамин сабаб кофир шуданд.

(103) Хӯрдани гӯшти буз, гӯсфанд, шутур ва гов барои шумо ҳалол аст. Аллоҳ (ч) он чиро мушрикон аз “**Баҳира**”, “**Соиба**”, “**Васила**” ва “**Ҳомӣ**” махсуси бутҳо дониста, хӯрданашро бар худ ҳаром кардаанд, ҳаром накарда аст. Валекин кофирон аз рӯи дурӯғ ва тӯҳмат дар ҳаққи Аллоҳ (ч) даъво мекарданд, ки гӯё Ӯ истеъмоли ин навъи чаҳорпоёнро ҳаром сохта аст. Ва аксари кофирон ҳаққу ботил ва ҳалолу ҳаромро намефаҳманд ва онро аз ҳам ҷудо намекунанд.

“**Баҳира**” шутури модаеро мегуфтанд, ки гӯшаш баъди таваллуди адади муайян бо мақсади нишон гузоштан бурида мешуд.

“**Соиба**” шутури модаеро мегуфтанд, ки баъди ба синни муайян расидан махсуси бутҳо мегашт.

“**Васила**” шутури модаеро мегуфтанд, ки паёпай бачаҳои мода таваллуд мекард.

“**Ҳомӣ**” шутури нареро мегуфтанд, ки аз он як чанд шутури дигар таваллуд мешуд.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Аҳкоми Худо барои таҳаққуқ бахшидани манфиатҳои дунёву охират ва дур кардани зарар аз мардум муқаррар гашта аст;

2.Шахс набояд ба бисёр будани адади чизе мафтун гардад. Чунки бисёрии як чиз маънои ҳалол ё ҳаромии онро надорад, балки далели ҳаром ё ҳалолии ҳар чиз ба ҳукми шариат вобаста аст;

3.Яке аз одоби шахси суолкунанда он аст, ки бояд пурсишаш дар доираи муайян бошад. Аз масъалаҳои ғайри зарурӣ ва беҳадаф суол кардан дуруст нест;

4.Мушрикон дар оятҳои мазкур барои аз пеши худ ва бидуни ҳукми шаръ ҳаром шумурдани баъзе аз чаҳорпоёни ҳалолгӯшт мазаммат шудаанд.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا۟ إِلَىٰ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ وَإِلَى ٱلرَّسُولِ قَالُوا۟ حَسْبُنَا
مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ ءَابَآءَنَآ ۚ أَوَلَوْ كَانَ ءَابَآؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ
شَيْـًٔا وَلَا يَهْتَدُونَ ١٠٤ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ عَلَيْكُمْ أَنفُسَكُمْ ۖ
لَا يَضُرُّكُم مَّن ضَلَّ إِذَا ٱهْتَدَيْتُمْ ۚ إِلَى ٱللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا
فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ١٠٥ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ شَهَٰدَةُ
بَيْنِكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ ٱلْمَوْتُ حِينَ ٱلْوَصِيَّةِ ٱثْنَانِ ذَوَا
عَدْلٍ مِّنكُمْ أَوْ ءَاخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ إِنْ أَنتُمْ ضَرَبْتُمْ فِى ٱلْأَرْضِ
فَأَصَٰبَتْكُم مُّصِيبَةُ ٱلْمَوْتِ ۚ تَحْبِسُونَهُمَا مِنۢ بَعْدِ ٱلصَّلَوٰةِ
فَيُقْسِمَانِ بِٱللَّهِ إِنِ ٱرْتَبْتُمْ لَا نَشْتَرِى بِهِۦ ثَمَنًا وَلَوْ كَانَ ذَا
قُرْبَىٰ ۙ وَلَا نَكْتُمُ شَهَٰدَةَ ٱللَّهِ إِنَّآ إِذًا لَّمِنَ ٱلْءَاثِمِينَ ١٠٦ فَإِنْ عُثِرَ
عَلَىٰٓ أَنَّهُمَا ٱسْتَحَقَّآ إِثْمًا فَـَٔاخَرَانِ يَقُومَانِ مَقَامَهُمَا مِنَ ٱلَّذِينَ
ٱسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ ٱلْأَوْلَيَٰنِ فَيُقْسِمَانِ بِٱللَّهِ لَشَهَٰدَتُنَآ أَحَقُّ مِن
شَهَٰدَتِهِمَا وَمَا ٱعْتَدَيْنَآ إِنَّآ إِذًا لَّمِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ١٠٧ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰٓ
أَن يَأْتُوا۟ بِٱلشَّهَٰدَةِ عَلَىٰ وَجْهِهَآ أَوْ يَخَافُوٓا۟ أَن تُرَدَّ أَيْمَٰنٌۢ بَعْدَ
أَيْمَٰنِهِمْ ۗ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَٱسْمَعُوا۟ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلْفَٰسِقِينَ ١٠٨

104 Ва чун ба ин тоифае, ки бо ҳаром донистани баъзе чаҳорпоён бар Аллоҳ (ч) дурӯғ бастаанд, гуфта шавад “**Ба сӯи Қуръони нозил кардаи Аллоҳ (ч) ва Паёмбар (с) биёед, то аз ҳалол ва ҳаром огоҳ шавед**”, дар ҷавоб мегӯянд: “**Ақидаҳо ва гуфтору кирдорҳое, ки аз гузаштагони худ мерос бурдаем, моро басанда аст**.” Чӣ гуна ба онҳо ин басанда аст, ҳол он ки гузаштагонашон чизеро намедонистанд ва шахсони роҳгумзада буданд?! Онҳо бо ин рафторашон ба шахсоне тақлид мекунанд, ки аз худи онҳо ҳам нодонтар ва гумроҳтар ҳастанд. Аз ин рӯ, ин гурӯҳи ба гузаштагон тақлидкор гумроҳу ҷоҳиланд.

105 Эй аҳли имон! Дар фикриислоҳи худ бошед ва хештанро ба анҷоми корҳои манфиатовар водор кунед. Вақте шумо ҳидоят шавед, мардуме, ки даъвататонро напазируфтанд ва гумроҳ шуданд, ҳаргиз бароятон зарар намерасонанд. Яке аз нишонаҳои ҳидоят ёфтани шумо иҷрои вазифаи “**амри маъруф ва наҳйи мункар**” аст. Рӯзи қиёмат бозгашти шумо танҳо ба сӯи Аллоҳ (ч) аст. Пас шуморо аз он чи дар дунё мекардед, огоҳ месозад ва ҷазои онро бароятон медиҳад.

106 Эй мӯъминон! Агар дар ҳолати сафар бошед ва лаҳзаи марги якеи шумо бо ошкор гаштани аломате аз аломатҳои он наздик шавад, пас барои васияти ба хонадон расонидани молҳои аз худ боқимонда ду нафар марди адолатпешаи мусалмон ё ҳангоми пайдо накардани шахси мусалмон ва ноилоҷӣ ду марди кофирро ба ҳайси шоҳид ҳозир намоед. Ва агар дар гувоҳии он ду марди шоҳид шубҳа пайдо шавад, пас онҳоро баъди яке аз намозҳо манъ кунед, сипас савганд ёд кунанд, ки мо дар ивази савганд хӯрдан ба номи Аллоҳ (ч) қасди касби матои дунёро надорем ва аз ҳеҷ кас агарчи хешовандамон бошад, ҷонибдорӣ намекунем, барои Аллоҳ (ч) гувоҳӣ доданро пинҳон намесозем. Агар чунин кардем, он гоҳ аз зумраи гунаҳкорон бошем.

107 Пас агар баъди қасам додани он ду шоҳид дурӯғ гуфтанашон дар боби шаҳодат ё савганди хӯрдаашон ошкор гардад ё хиёнаткории онҳо маълум шавад, пас бояд ду нафар аз наздиктарин шахсони майит дар ивази он ду шоҳиди пешина гувоҳӣ диҳанд ё қасам ёд кунанд. Он шоҳидон бояд ба номи Аллоҳ (ч) савганд ёд кунанд, ки шаҳодати онҳо барои дурӯғгӯӣ ва хиёнати шоҳидони қадим ба қабулшавӣ сазовортар аст ва шаҳодати мо дурӯғ нест ва аз ҳад таҷовуз накардаем. Агар мо шоҳидии бардурӯғ диҳем, пас аз ситамкорон ва поймолкунандагони марзҳои Аллоҳ (ч) бошем.

108 Ин ҳукми мазкур барои он аст, ки шоҳидон аз тарси азоби охират ё хавфи рад шудани шаҳодаташон дар назди оммаи мардум ва бо ошкор шудани дурӯғгӯиашон шарманда гаштан, гувоҳии худро дар чунин ҳолат ба таври саҳеҳ иҷро кунанд. Ангезаи тарс аз азоби илоҳӣ ва ҳарос аз шарманда шудан дар назди мардум онҳоро аз тағйир додани шаҳодат ё дар он хиёнат кардан манъ мекунад. Ва бо тарки дурӯғ дар қасам ва хиёнат дар шаҳодат аз Аллоҳ (ч) битарсед ва ба он чи фармон мешавед, бо амал гӯш андозед. Ва Аллоҳ (ч) ба бандагони аз итоаташ хориҷшуда тавфиқи ҳидоят ба роҳи ростро намедиҳад.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Вақте шахс худро пойбанди ибодати Худо гардонида, ба қадри тавон масъулияти “**амр ба маъруф ва наҳӣ аз мункар**”-ро иҷро мекунад, гумроҳии ҳеҷ кас барояш зиён намерасонад ва Худо ӯро аз дигар мардум, махсусан аз гумроҳон намепурсад;

2.Ташвиқи Худо ба навиштани васиятнома ва ҳифзи он бо ҳозир кунонидани шоҳидони одил;

3.Баёни шеваи шаръии пурсидани шоҳидон аз васиятнома.

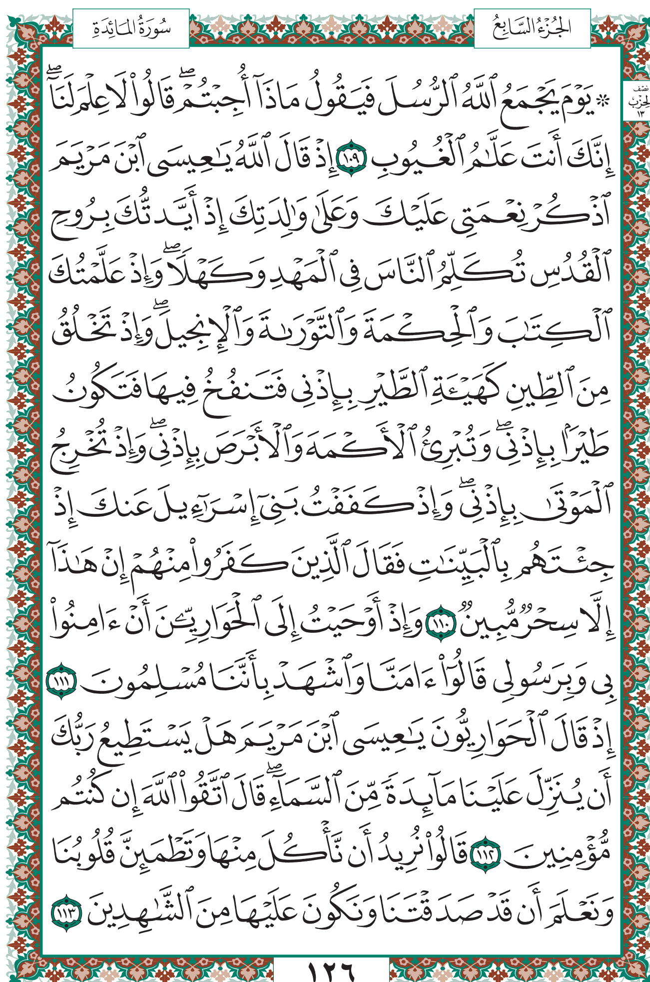

109Эй мардум! Рӯзи қиёматро ба хотир оред, он гоҳ, ки Аллоҳ (ч) ҳамаи паёмбаронашро ҷамъ карда, аз онҳо мепурсад: “**Умматҳое, ки шуморо барои ҳидояти онҳо фиристодем, чӣ посухатон доданд?**” Паёмбарон ҷавоби ин пурсишро ба Аллоҳ (ч) ҳавола намуда, мегӯянд: “**Мо дар ин бора дониши зарурӣ надорем. Ҳамаи маълумот пеши Ту ҳозир аст**. **Илоҳо! Ҳамоно танҳо Ту Донандаи ғайбҳо ҳастӣ.**”

110Ва замонеро ба ёд биёр, ки Аллоҳ (ч) бо хитоб ба Исои Масеҳ (а) гуфт: “**Эй Исои писари Марям! Неъмати бар ту ва бар Модарат додаи Маро ёд кун. Туро бе падар офаридам ва Марями Модаратро аз байни занони ҳамасраш баргузидам ва аз тамоми онҳо бартар гардониам. Инчунин дигар неъматҳоеро, ки бароят бахшидам, ёд кун. Он гоҳ, ки туро ба воситаи Ҷибрил нерӯманд сохтам, дар ширхорагӣ бо мардум гап мезадӣ ва онҳоро ба сӯи дини илоҳӣ фаро мехондӣ ва дар миёнасолӣ он чиро бароят фиристодам, ба мардум мерасондӣ ва бо онҳо гуфтугӯ мекардӣ ва он гоҳ, ки ба ту навиштан ва фаҳм ва Китоби Таврոти Мӯсо (а) ва Инҷилро, ки бароят фиристодам, таълим додам, асрори шариат, ва ҳикматҳои онро бароят омӯхтам ва он гоҳ, ки бо иҷозати Ман аз гил шабеҳи сурати паранда месохтӣ, пас дар он медамидӣ, пас он бо иҷозати ба парандаи зинда табдил меёфт ва бо иҷозати Ман ба кӯри модарзод ва шахси мубталои бемории махав беҳбуд мебахшидӣ ва тандуруст мешуд ва бо дархост намуданат аз Ман мурдагонро зинда месохтӣ. Ҳамаи ин корҳо бо иҷозати Ман сурат мегирифт. Ва аз ҷумлаи неъматҳои Ман бароят он буд, ки вақте бо мӯъҷизаҳои ошкор назди Банӣ Исроил омадӣ ва онҳо ба ҷои пазируфтани ойинат қасди ҷонат карданд, шарри онҳоро аз ту боз доштам. Бани Исроил дини туро бо куфр варзидан посух доданд ва гуфтанд: “Он чи Исои писари Маярм оварда аст, ҷодуи ошкоре беш аст.**””

111Ва ғайр аз ин дигар неъматҳои бароят додаи Маро ёд кун. Он гоҳ, ки ёваронро омода намуда, дар дилашон илҳом андохтам, то ба Ман ва ту имон биёранд. Пас онҳо имон оварданд ва гуфтанд: “**Мо имон овардем. Ва Илоҳо, Шоҳид бош, ки мо мутеи амрат ҳастем**.”

112Ва он замонеро ба хотир биёр, ки ёварони Исои Масеҳ (а) гуфтанд: “**Оё Парвардигорат қудрат дорад, ки барои мо аз осмон дастархон фуруд орад**?!” Исои Масеҳ (а) онҳоро дар ҷавоб ба тарс аз Аллоҳ (ч) ва тарки чунин пурсишҳои хилофи одоб даъват намуд. Зеро эҳтимол дошт, ки ин саволҳо барояшон боиси офати бузург гардад. Исои Масеҳ (а) ба онҳо гуфт: “**Агар аҳли имон ҳастед, дар ҷустуҷӯи ризқ танҳо ба Аллоҳ (ч) таваккул кунед**.”

113Ёварони Исои Масеҳ (а) ба вай гуфтанд: “**Мо мехоҳем аз он дастархони осмонӣ ғизо бихӯрем ва қалбамон ба комил будани қудрати илоҳӣ, паёмбар будани ту мутмаин гардад ва яқин ҳосил намоем, ки дар он чи бароямон овардаӣ, рост мегӯӣ ва мехоҳем барои ояндагоне, ки ин мӯъҷизаҳоро надидаанд, шоҳид бошем**.”

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Худо рӯзи қиёмат ҳамаи мавҷудотро сарҷамъ мегардонад;

2.Исботи башар будани Исо (а) ва дурустии мӯъҷизаҳояш аз зинда сохтани мурдагон, беҳбуд бахшидани бемориҳои беилоҷ, ки бо иҷозати илоҳӣ тавассути вай амалӣ гардид;

3.Ҳадафи мӯъҷизаҳои паёмбарони Худо собитқадам гардондани пайравон ва мағлуб кардани мухолифон аст. Бояд донист, ки он мӯъҷизаҳо сохтаи дасти анбиё нест, балки ҳамаи он аз назди Худо ба онҳо дода мешуд.

قَالَ عِيسَى ٱبۡنُ مَرۡيَمَ ٱللَّهُمَّ رَبَّنَآ أَنزِلۡ عَلَيۡنَا مَآئِدَةٗ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ
تَكُونُ لَنَا عِيدٗا لِّأَوَّلِنَا وَءَاخِرِنَا وَءَايَةٗ مِّنكَۖ وَٱرۡزُقۡنَا وَأَنتَ
خَيۡرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ١١٤ قَالَ ٱللَّهُ إِنِّي مُنَزِّلُهَا عَلَيۡكُمۡۖ فَمَن يَكۡفُرۡ بَعۡدُ
مِنكُمۡ فَإِنِّيٓ أُعَذِّبُهُۥ عَذَابٗا لَّآ أُعَذِّبُهُۥٓ أَحَدٗا مِّنَ ٱلۡعَٰلَمِينَ ١١٥
وَإِذۡ قَالَ ٱللَّهُ يَٰعِيسَى ٱبۡنَ مَرۡيَمَ ءَأَنتَ قُلۡتَ لِلنَّاسِ ٱتَّخِذُونِي
وَأُمِّيَ إِلَٰهَيۡنِ مِن دُونِ ٱللَّهِۖ قَالَ سُبۡحَٰنَكَ مَا يَكُونُ لِيٓ أَنۡ أَقُولَ
مَا لَيۡسَ لِي بِحَقٍّۚ إِن كُنتُ قُلۡتُهُۥ فَقَدۡ عَلِمۡتَهُۥۚ تَعۡلَمُ مَا فِي نَفۡسِي
وَلَآ أَعۡلَمُ مَا فِي نَفۡسِكَۚ إِنَّكَ أَنتَ عَلَّٰمُ ٱلۡغُيُوبِ ١١٦ مَا قُلۡتُ لَهُمۡ
إِلَّا مَآ أَمَرۡتَنِي بِهِۦٓ أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمۡۚ وَكُنتُ عَلَيۡهِمۡ
شَهِيدٗا مَّا دُمۡتُ فِيهِمۡۖ فَلَمَّا تَوَفَّيۡتَنِي كُنتَ أَنتَ ٱلرَّقِيبَ عَلَيۡهِمۡۚ
وَأَنتَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ شَهِيدٌ ١١٧ إِن تُعَذِّبۡهُمۡ فَإِنَّهُمۡ عِبَادُكَۖ وَإِن
تَغۡفِرۡ لَهُمۡ فَإِنَّكَ أَنتَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ١١٨ قَالَ ٱللَّهُ هَٰذَا يَوۡمُ يَنفَعُ
ٱلصَّٰدِقِينَ صِدۡقُهُمۡۚ لَهُمۡ جَنَّٰتٞ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ خَٰلِدِينَ
فِيهَآ أَبَدٗاۖ رَّضِيَ ٱللَّهُ عَنۡهُمۡ وَرَضُواْ عَنۡهُۚ ذَٰلِكَ ٱلۡفَوۡزُ ٱلۡعَظِيمُ ١١٩ لِلَّهِ
مُلۡكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا فِيهِنَّۚ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرُۢ ١٢٠

(114) Исои Масеҳ (а) дархости онҳоро пазируфт ва ба Аллоҳ (ҷ) рӯй оварда гуфт: “**Бор Илоҳо! Барои мо аз осмон дастархони пур аз ғизо нозил кун, то ба хотири сипосгузорӣ аз ин неъмат нахустин рӯзи фуруд омаданаш барои мо ва касоне, ки баъд аз мо меоянд, рӯзи ид шавад ва он дастархон аз сӯи Ту далели ягонагӣ ва рост будани паёмбарии ман гардад. Ва ба мо рӯзиеро насиб гардон, ки дар ибодат ёриамон диҳад. Ва Ту Беҳтарини рӯзидиҳандагонӣ**.”

(115) Пас Аллоҳ (ҷ) дуои Исои Масеҳ (а)-ро пазируфт ва гуфт: “**Ба дурустӣ ки Ман он дастархонро бар шумо фуруд меорам. Аммо ҳар кас аз шумо баъд аз нозил шудани он куфр варзад, пас танҳо худро маломат кунад. Зеро ба азоби он чунон сахт гирифтораш мекунам, ки касеро аз ҷаҳониён чунин азоб накарда бошам. Чунки вай бо чашмаш мӯъҷизаи равшанро дид ва куфраш аз рӯи якравӣ аст.**”

Аллоҳ (ҷ) ба ваъдааш вафо кард ва барои онҳо аз осмон дастархон нозил намуд.

(116) Ва он замонеро ба хотир биёр, ки Аллоҳ (ҷ) рӯзи қиёмат бо хитоб ба Исои масеҳ (а) мегӯяд: “**Эй Исои писари Марям! Оё ту ба мардум гуфтӣ, ки ман ва модарамро ба ғайри Аллоҳ (ҷ) барои худ маъбуд қарор диҳед?!**” Исои Масеҳ (а) дар посух Парвардигорашро ба покӣ ёд карда мегӯяд: “**Ман Туро аз доштани шарик ва айбу нуқсон ба покӣ мехонам. Барои ман сазовор нест, ки ба мардум он чиро ҳақ надорам, бигӯям. Ва агар /ба фарзи мисол/ ман ин суханро гуфта бошам, пас Ту онро медонӣ, зеро ҳеҷ чиз аз Ту пинҳон нест. Он чиро ман дар замирам пинҳон мекунам, Ту медонӣ ва ман маълумоти махфӣ нигоҳдоштаи Туро намедонам. Бешак, Ту Донандаи ғайбҳо ҳастӣ**. **Касе ҷуз Ту аз он огоҳ нест.**”

(117) Исои Масеҳ (а) он рӯз ба Парвардигораш мегӯяд: “**Ман ба мардум фақат чизеро гуфтаам, ки Ту маро дастур додаӣ. Ба онҳо мегуфтам: “Аллоҳи Парвардигори ман ва Парвардигори худро бипарастед.” Ва ман то вақте ки дар байнашон будам, ҳар он чи мегуфтанд, назорат мекардам. Пас чун муддати бақои маро дар замин бо бурдан ба осмон хотима додӣ, Ту Нигаҳбони корҳои онҳо будӣ ва Ту бар ҳама кор Шоҳид ҳастӣ. Чизе аз маълумотат ғоиб нест. Он чи ман ба ин мардум гуфтаам ва он чи онҳо баъд аз ман гуфтаанд, аз Ту пӯшида намебошад.**

(118) **Эй Парвардигорам! Агар онҳоро азоб кунӣ, пас ҷои шак нест, ки онҳо бандагонат мебошанд, нисбаташон ҳар чи хоҳӣ, мекунӣ ва агар ба мӯъминонашон бо мағфирати гуноҳонашон эҳсон намоӣ, касе Туро аз ин кор манъ карда наметавонад. Зеро Ту Зоти Ғолибу дар тадбири корҳоят бағоят Ҳаким ҳастӣ.**”

(119) Аллоҳ (ҷ) он рӯз ба Исои Масеҳ (а) мегӯяд: “**Имрӯз рӯзест, ки ба бандагони дар ният, гуфтор ва кирдор содиқ садоқаташон суд мерасонад. Барои бандагони содиқ боғҳоест, ки аз зери қасрҳо ва дарахтони он рӯдҳо ҷорӣ мебошад ва онҳо дар онҷо ҷовидон мемонанд. Дигар дучори марг намешаванд. Аллоҳ (ҷ) аз содиқон розӣ гашта, ҳаргиз аз онҳо хашмгин намешавад ва онҳо низ барои ноил шудан ба неъматҳои абадӣ аз Ӯ хушнуд мешаванд. Расидан ба ин подош комёбии бузург аст. Ҳеҷ комёбӣ бо он ҳамсон нест**.”

(120) Подшоҳии осмонҳо ва замин ва он чи дар он ду аз махлуқот мавҷуд аст, танҳо аз Аллоҳ (ҷ) аст. Ягона Ӯ Холиқ ва Тадбиркунандаи корҳо аст. Моликияти ҳамаи мавҷудот фақат аз Ӯ аст. Ва Ӯ бар ҳар чиз Тавоно аст. Чизе Ӯро нотавон карда наметавонад.

Баъзе дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Аллоҳ (ҷ) ҳар касеро, ки баъди ошкоршавии ҳуҷҷат бар куфр пофишорӣ мекунад, ба азоби сахт таҳдид карда аст;

2.Тӯҳмати насрониҳо, ки гӯё Исо (а) даъвои “**худоӣ**” ё “**писари Худо будан**”-ро карда аст, дурӯғ мебошад;

3.Худо рӯзи қиёмат паёмбарони Худро мавриди бозпурсӣ қарор медиҳад. Вақте чунин аст, пас дар он рӯз ҳоли мардуми оддӣ чӣ мешавад?!

4.Оятҳои мазкур ифодагари баланд будани мақоми ростгӯӣ дар назди Аллоҳ (ҷ) аст. Содиқон дар оятҳои мазкур ситоиш шуда ва рӯзи қиёмат аз наҷотёфтагон хоҳанд буд.

СУРАИ “АНЪОМ”
АЗ СУРАҲОИ НОЗИЛ ШУДА ДАР МАККАИ МУКАРРАМА
АЗ РӮИ ТАРТИБ СУРАИ ШАШУМИ ҚУРЪОНИ КАРИМ
ДОРОИ ЯКСАДУ ШАСТУ ПАНҶ ОЯТ

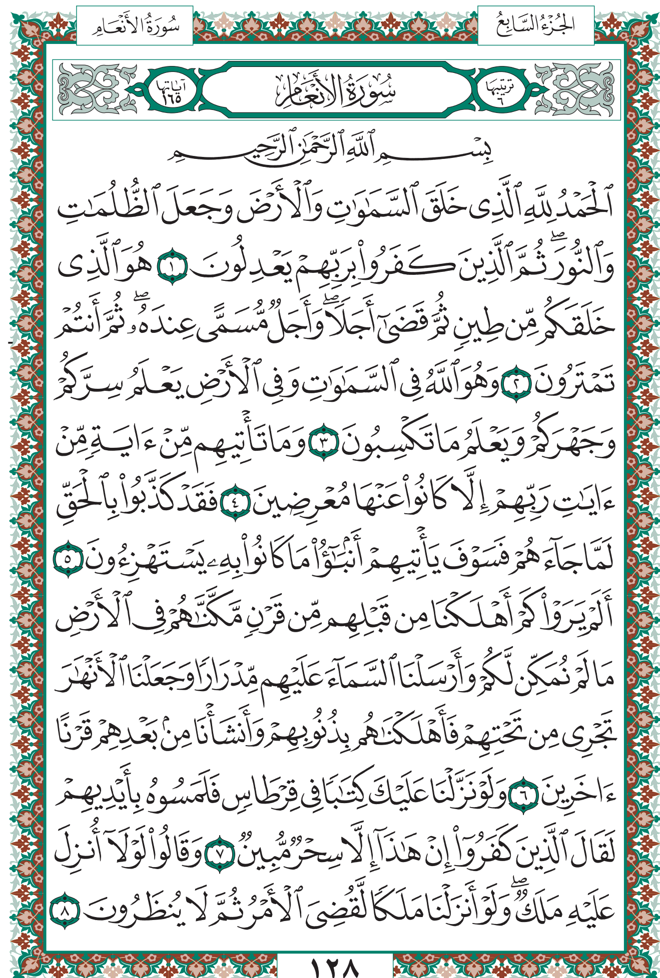

سورة الأنعام — ترتيبها ٦ — آياتها ١٦٥

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي خلق السماوات والأرض وجعل الظلمات
والنور ثم الذين كفروا بربهم يعدلون ١ هو الذي
خلقكم من طين ثم قضى أجلا وأجل مسمى عنده ثم أنتم
تمترون ٢ وهو الله في السماوات وفي الأرض يعلم سركم
وجهركم ويعلم ما تكسبون ٣ وما تأتيهم من آية من
آيات ربهم إلا كانوا عنها معرضين ٤ فقد كذبوا بالحق
لما جاءهم فسوف يأتيهم أنباء ما كانوا به يستهزئون ٥
ألم يروا كم أهلكنا من قبلهم من قرن مكناهم في الأرض
ما لم نمكن لكم وأرسلنا السماء عليهم مدرارا وجعلنا الأنهار
تجري من تحتهم فأهلكناهم بذنوبهم وأنشأنا من بعدهم قرنا
آخرين ٦ ولو نزلنا عليك كتابا في قرطاس فلمسوه بأيديهم
لقال الذين كفروا إن هذا إلا سحر مبين ٧ وقالوا لولا أنزل
عليه ملك ولو أنزلنا ملكا لقضي الأمر ثم لا ينظرون ٨

Баъзе аз мақсадҳои асосии ин сураи муборака:

Бо зикри далелҳои ақлӣ ва барҳам задани эътиқодоти мушрикон исбот намудани дурустии ақидаи якпарастӣ.

Тафсир:

(1) Ягона Аллоҳ (ч), ки осмонҳо ва заминро бидуни намунаи қаблӣ офарида ва шабро барои торикӣ ва рӯзро барои рӯшноӣ падид оварда аст, арзандаи он аст, ки ба камоли мутлақ тавсиф ва ба некиҳо ситоиш шавад. Сипас кофирон ба ин ҳама нигоҳ накарда, маъбудони худро бо Парвардигорашон яксон медонанд ва ба Ӯ шарик қарор медиҳанд.[1]

(2) Эй мардум! Ӯ Зотест, ки асли шумо Одам (а)-ро аз гил офарид, сипас барои зиндагониатон дар дунё муддати муайян гузошт ва низ барои баъд аз марг дубора зинда гаштанатон мӯҳлат муқаррар намуд, ки онро ба ғайр аз Ӯ ҳеҷ кас намедонад. Сипас шумо кофирон[2] оиди қудрати Ӯ дар зинда сохтанатон баъди марг шубҳа мекунед.

(3) Ва дар осмонҳо ва замин Ягона Ӯ Маъбуди Барҳақ аст. Чизе аз Ӯ пинҳон намебошад. Ҳар он чи аз ният ва гуфтору кирдоратон ошкор ва ҳар он чи пинҳон месозед, Ӯ ҳамаи онро медонад ва бар асоси он ба шумо ҷазо хоҳад дод.

(4) Ва ба мушрикон ҳеҷ ҳуҷҷате аз ҳуҷҷатҳои Парвардигорашон намеояд, магар он кибепарвоёна аз он рӯй метобанд ва тарк месозанд. Яқинан ба мушрикон ҳуҷҷатҳои равшан ва мӯъҷизаҳои ошкор, ки ба ягонагии Аллоҳ (ч) ва ростгӯии Паёмбар (с) далолат мекунад, омада буд, аммо онҳо мутобиқи тақозои он амал накарданд.

(5) Ва агар мушрикон аз далелҳои возеҳ рӯй тофтаанд, пас бегумон аз ҳуҷҷати равшантари дигар низ рӯй гардонидаанд. Чун аз сӯи Аллоҳ (ч) ба онҳо Қуръон омад, онро дурӯғ ҳисобиданд. Пас ҳатман ба онҳо дар қиёмат ҷазои он чи дар дунё аз азоби илоҳӣ тамасхур мекарданд, хоҳад омад ва барҳақ будани Қуръонро хоҳанд донист.

(6) Оё кофирон аз қонуни доимамали Аллоҳ (ч) дар ҳалоксозии ситамкорон огоҳӣ надоранд?! Бешак Мо қабл аз ин кофирон умматҳои зиёдеро ҳалок кардаем, ки ба он кофирон он қадар асбоби қудрат ва бақо дар заминро дода будем, ки ба шумо онро надодаем. Ва бар онҳо боронҳои паёпай фуруд овардем, ки ҳар гоҳ ҳоҷаташон пеш ояд, аз он истифода баранд ва аз зери манзилашон ҷӯйҳоро ҷорӣ сохтем.[3] Пас онҳоро ба сабаби гуноҳашон ҳалок гардонидем ва баъди ҳалокаташон умматҳои дигарро офаридем.

(7) Ва эй Паёмбар! Агар бар ту китоби дар варақ навишташударо нозил намоем ва кофирон онро бо чашми сар бинанд, пас барои яқин ҳосил кардан бо дастонашон онро ламс кунанд, боз ҳам аз рӯи якравӣ ва саркашии аҳмақона ба он имон намеоранд ва мегӯянд: “**Он чи ба мо овардаӣ, ҷодуи равшане беш нест. Аз ин рӯ, имон намеорем**.”

(8) Ва кофирон мегӯянд: “**Чаро Худо бо Муҳаммад фариштаеро нафиристод, ки ошкор бо мо гуфтугӯ кунад ва бар паёмбарии вай шоҳидӣ диҳад. Агар чунин коре сурат гирад, мо имон меорем.**” Ва агар Мо барои онҳо ба ҳамон васфи гуфтаашон фаришта нозил кунем, чун имон наоранд, яқинан нобудашон месозем, сипас ба онҳо фурсати тавба дода намешавад.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Баёни ситезаҷӯӣ ва якравии бехирадонаи кофирон бар куфри хеш, бо вуҷуди он ки ҳуҷҷатҳо чун офтоб равшан аст;

2.Андешидан оиди қонунҳои доимамали Худо дар ҳалок сохтани умматҳои гузашта, то сабаби ҳалокати онҳо шиносоӣ шуда, аз он парҳез шавад;

3.Яке аз нишонаҳои раҳмати Худо бар бандагон он аст, ки барои онҳо фариштаро паёмбар нафиристод аст. Зеро агар чунин мекард, баъди нозилшавии фаришта ва имон наовардани онҳо дигар барояшон фурсати тавба дода намешуд.

1. Тафсири калимаи “**الظلمات**” ба шаб ва “**النور**” ба рӯз аз Суддӣ (р) ривоят шуда аст. (**Мутарҷим**)
2. Ин қайд бо истифода аз дигар сарчашмаҳои тафсир барои тавзеҳ аз изофаи банда аст. (**Мутарҷим**)
3. Мурод аз ин баёни неъматҳои Худо бар онҳо аст. (**Мутарҷим**)

وَلَوۡ جَعَلۡنَٰهُ مَلَكٗا لَّجَعَلۡنَٰهُ رَجُلٗا وَلَلَبَسۡنَا عَلَيۡهِم مَّا
يَلۡبِسُونَ ٩ وَلَقَدِ ٱسۡتُهۡزِئَ بِرُسُلٖ مِّن قَبۡلِكَ فَحَاقَ بِٱلَّذِينَ
سَخِرُواْ مِنۡهُم مَّا كَانُواْ بِهِۦ يَسۡتَهۡزِءُونَ ١٠ قُلۡ سِيرُواْ
فِي ٱلۡأَرۡضِ ثُمَّ ٱنظُرُواْ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُكَذِّبِينَ
١١ قُل لِّمَن مَّا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ قُل لِّلَّهِۚ كَتَبَ عَلَىٰ
نَفۡسِهِ ٱلرَّحۡمَةَۚ لَيَجۡمَعَنَّكُمۡ إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِ لَا رَيۡبَ
فِيهِۚ ٱلَّذِينَ خَسِرُوٓاْ أَنفُسَهُمۡ فَهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ١٢ ۞ وَلَهُۥ
مَا سَكَنَ فِي ٱلَّيۡلِ وَٱلنَّهَارِۚ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡعَلِيمُ ١٣ قُلۡ
أَغَيۡرَ ٱللَّهِ أَتَّخِذُ وَلِيّٗا فَاطِرِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَهُوَ
يُطۡعِمُ وَلَا يُطۡعَمُۗ قُلۡ إِنِّيٓ أُمِرۡتُ أَنۡ أَكُونَ أَوَّلَ مَنۡ أَسۡلَمَۖ
وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ ٱلۡمُشۡرِكِينَ ١٤ قُلۡ إِنِّيٓ أَخَافُ إِنۡ عَصَيۡتُ
رَبِّي عَذَابَ يَوۡمٍ عَظِيمٖ ١٥ مَّن يُصۡرَفۡ عَنۡهُ يَوۡمَئِذٖ فَقَدۡ رَحِمَهُۥۚ
وَذَٰلِكَ ٱلۡفَوۡزُ ٱلۡمُبِينُ ١٦ وَإِن يَمۡسَسۡكَ ٱللَّهُ بِضُرّٖ فَلَا كَاشِفَ
لَهُۥٓ إِلَّا هُوَۖ وَإِن يَمۡسَسۡكَ بِخَيۡرٖ فَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ
١٧ وَهُوَ ٱلۡقَاهِرُ فَوۡقَ عِبَادِهِۦۚ وَهُوَ ٱلۡحَكِيمُ ٱلۡخَبِيرُ ١٨

(9) Ва агар Мо паёмбари ба сӯи онҳо фиристодаамонро фаришта мекардем, бегумон ӯро ба шакли мард мегардонидем, то имкони гӯш кардани суханони фариштаи одамсурат ва дидани ӯро пайдо кунанд. Зеро онҳо қудрати онро надоранд, ки аз фариштаи дар сурати аслӣ боқимонда истифода баранд ва ба суханонаш гӯш фаро диҳанд. Ва агар Мо он фариштаро дар шакли мард мегардонидем, бар мушрикон он чиро бар хештан дар қабули рисолати башарӣ омехта мекунанд, омехта мекардем.[1]

(10) Ва агар онҳо бо талаби нозил кардани фаришта ту ва ойинатро масхара мекунанд, умматҳои пеш аз ту низ паёмбарони худро ҳамин гуна масхара кардаанд. Пас он касонеро, ки паёмбаронро масхара карданд, аз ҳар сӯ азоби тамасхур ва инкор мекардаашон иҳота намуд.

(11) Эй Фиристодам Мо! Ба ин тоифаи такзиб ва тамасхуркунандаи ойинат бигӯ: “**Дар ҳар гӯшаю канори замин сайру гашт кунед. Сипас дар бораи оқибати кори тазибгарони паёмбарони Аллоҳ (ч) бо диққат биандешед, ки он бо чӣ анҷом ёфт. Бешак, бар онҳо бо вуҷуди қудрат ва қуввати доштаашон азоби сахт фуруд омад.**”

(12) Эй Фиристодаи Мо! Ба онҳо бигӯ: “**Моликияти осмонҳову замин ва мавҷудоти байни он ду аз кӣ аст?**” Дар посух бигӯ: “**Ҳамаи ин моликиятҳо танҳо аз Аллоҳ (ч) аст. Ӯ аз рӯи фазлаш раҳмати бандагонро бар Худ зарурӣ гардонида, дар ҳол онҳоро ба уқубат гирифтор намекунад. Ҳатман ҳамаи шуморо рӯзи қиёмат, ки дар омаданаш шакке нест, ҷамъ меорад. Он касоне бо зоеъ сохтани фитрати асил ва хиради солим, ки сармояи ҳаёт аст, бар ҷонашон зиён расонидаанд, пас онҳо имон намеоранд**.”[2]

(13) Моликияти тамоми он чи дар шабу рӯз қарор дорад, танҳо аз Аллоҳ (ч) аст. Ва Ӯ Шунавои Доно аст. Гуфтори бандагонро мешунавад ва кирдорашонро мебинад. Ба ҳар кас ҷазои лоиқ медиҳад.

(14) Эй Фиристодаи Мо! Ба мушриконе, ки дигар махлуқотро ба Аллоҳ (ч) анбоз қарор медиҳанд, бигӯ: “**Оё аз рӯи ақли солим дуруст аст, ки ман барои худ ғайри Аллоҳи Офаридгори осмонҳову замин каси дигарро маъбуду ёвар гирам?! Ӯ осмонҳо ва заминро бидуни намунаи собиқ офарида аст. Ва Ӯ Зотест, ки ба ҳар кас аз бандагонаш хоҳад, рӯзӣ медиҳад ва касе ба Ӯ рӯзӣ намедиҳад. Аз бандагон бениёз ва ҳамаи мавҷудот ба Ӯ ниёзманд ҳастанд.**” Эй Фиристодаи Мо! Бигӯ: “**Парвардигори покам маро дастур дода аст, то аз миёни ин уммат нахустин шахсе бошам, ки дар баробари ҳама фармудаҳояш сари таъзим фуруд оварда, ба Ӯ таслим шавам ва маро аз он ки аз мушрикон бошам, қатъиян манъ карда аст**.”

(15) Эй Фиристодаи Мо! Бигӯ: “**Ба дурустӣ ки ман агар бо ширк ва тарки имону корҳои нек аз Парвардигорам нофармонӣ кунам, аз азоби сахти рӯзи қиёмат метарсам.**”

(16) Дар он рӯз ҳар киро Аллоҳ (ч) аз азоби Худ дур созад, пас бегумон вай ба раҳмати илоҳӣ ноил ва комёб гашта аст. Ва дар он рӯз аз азоби илоҳӣ наҷот ёфтан комёбии воқеӣ буда, ҳеҷ муваффақият ба он баробар нест.

(17) Ва эй инсон! Агар аз ҷониби Аллоҳ (ч) бароят балое расад, пас касе ҷуз Ӯ қудрати дур сохтанашро надорад ва агар бароят аз ҷониби Ӯ некӣ расад, пас бегумон касе онро аз ту манъ карда ва пеши роҳи онро гирифта наметавонад. Зеро Аллоҳ (ч) бар ҳама кор Тавоно аст. Чизе Ӯро нотавон намегардонад.

(18) Ва Ӯ Зоти бар бандагон Ғолиб ва аз ҳама ҷиҳат бар онҳо Бартар ва Соҳиби қудрат аст. Ҳеҷ чиз Ӯро нотавон ва мағлуб намесозад. Ҳамаи халоиқ таслими Ӯ ҳастанд. Ӯ ба таври шоистаи Зоташ бар бандагонаш Бартар аст. Ва Ӯ дар офариниш, тадбир ва аҳкомаш Ҳакиму Бохабар аст. Ҳеҷ чиз аз Ӯ пинҳон нест.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Баёни ҳикмати Худо дар масъалаи фиристодани паёмбарон аз навъи башар, то дар шунидан ва истифода аз онҳо таъсири бештар дошта бошад;

2.Даъват ба андеша дар бобати он ки барои иснёнкорон такрор ёфтани қонунҳои илоҳӣ метавонад сабаби такрори қонунҳои уқубат бар онҳо гардад;

3.Тарс аз даст задан ба маъсият ва натиҷаҳои он фарз аст;

4.Ҳар мусибате, ки ба инсон мерасад, фақат Аллоҳ (ч) қудрати бартараф карданашро дорад. Инчунин ҳар неъмате, ки ба вай мерасад, ҷуз Аллоҳ (ч) касе онро манъ карда наметавонад.

1. Яъне, он гоҳ даъво мекарданд, ки ин фаришта аст ва аз олами башар огоҳ нест. (**Мутарҷим**)
2. Қайди **сармояи ҳаёт** ва шарҳи он ба **сиришти асил** ва **ақли солим** баргирифта аз тафсири Имом Байзовӣ ва дигар сарчашмаҳо аст. (**Мутарҷим**)

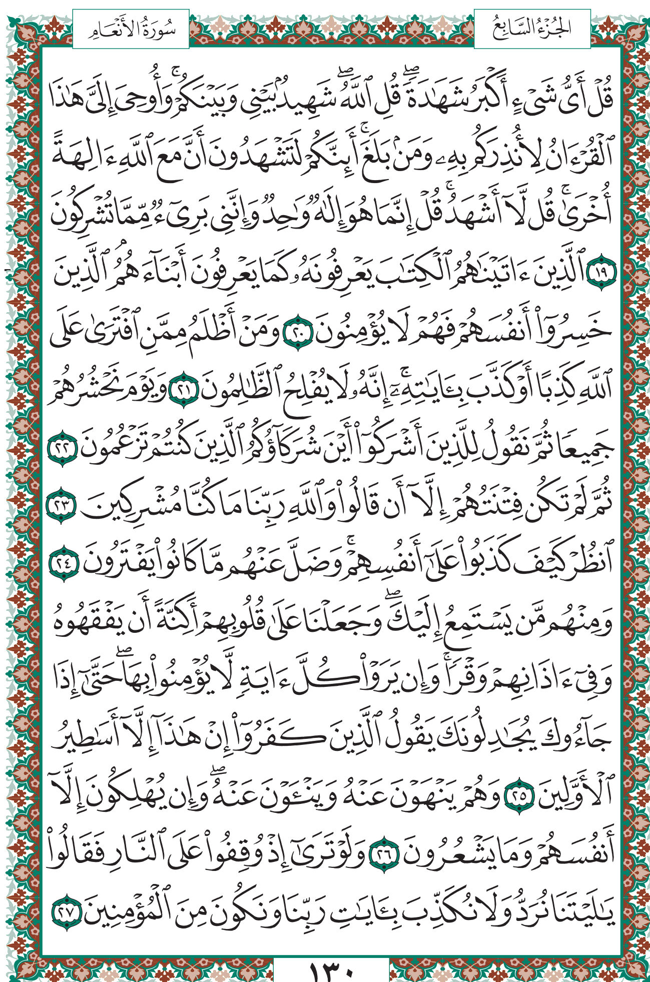

19 Эй Паёмбар! Ба машриконе, ки туро дурӯғгӯй медонанд, бигӯ: “**Барои исботи ростгӯии ман кадом шаҳодат бузургтар аст?!**” Дар ҷавоб бигӯ: “**Шаҳодати Аллоҳ (ч) барои исботи садоқати ман аз ҳама шаҳодатҳо болотар ва бузургтар аст. Ӯ байни ману шумо Гувоҳ аст. Аллоҳ (ч) он чиро бароятон овардаам ва шумо дар посухи даъвати ман чӣ ҷавоб мегардонед, медонад. Ва ба дурустӣ ки Аллоҳ (ч) ба ман ин Қуръонро пайғом фиристод, то шумо ва ҳар он инсу ҷиннеро, ки ин Калом ба вай расида аст, аз азоби илоҳӣ битарсонам. Шумо эй мушрикон, ба он бовар доред, ки ғайр аз Аллоҳ (ч) дигар маъбудон низ лоиқи парастишанд.**” Эй Паёмбар! Ба онҳо бигӯ: “**Ман бар он чи шумо онро ҳамчун маъбуд эътироф мекунед, гувоҳӣ намедиҳам, зеро он ҳама маъбудҳои баргузидаи шумо аз аслу реша ботиланд. Бешак, Маъбуди Ягонаи Барҳақ ва Сазовори ибодат фақат Аллоҳ (ч) аст ва ман аз ҳар чи ба Ӯ шарик қарор медиҳед, безорам**.”

20 Қавми яҳуд ва насоро, ки ба онҳо Таврот ва Инҷилро додаем, оиди нубуввати Муҳаммад (с) маърифати комил доранд. Маърифати онҳо дар ин бобат ба мисли шинохташон дар бораи фарзандонашон аст. Онҳо касоне аз аҳли Китоб, ки бо дохил сохтани хештан ба дӯзах бар ҷонҳояшон зиён расонидаанд, имон намеоранд.

21 Касе ба эътибори ситамкорӣ аз шахсе, ки ба Аллоҳ (ч) шарик нисбат дода, онро мепарастад ё оятҳои ва паёмбараш фиристодаи Ӯро дурӯғ мешуморад, золимтар нест. Ҳамоно касоне, ки бо нисбат додани шарик ба Аллоҳ (ч) ва дурӯғ донистани оятҳои Ӯ бар хештан ситам кардаанд, агар тавба накунанд, ҳаргиз растагор намешаванд.

22 Ва рӯзи охиратро ёд кун. Мо дар он рӯз ҳамаи мушриконро ҷамъ меорем, сипас ба онҳо бо сарзаниш мегӯем: “**Он маъбудҳое, ки бо дурӯғ онҳоро шарики Аллоҳ (ч) медонистед, дар куҷоянд?!**”

23 Сипас онҳо дар посух бо овардани узру баҳона аз маъбудҳои худ безорӣ ҷуста, бо дурӯғ мегӯянд: “**Савганд ба номи Аллоҳи Парвардигорамон, ки мо дар дунё мушрик набудем. Балки мо аз ҷумлаи мӯъминони яктопараст будем**.”

24 Эй Муҳаммад (с)! Нигоҳ кун, ки чи тавр онҳо бо инкор кардани ширк оварданашон бар алайҳи худ дурӯғ мегӯянд. Ва бубин, ки чи тавр он маъбудҳои ботили дар дунё бофтаашон аз назди онҳо ғоиб гашта, мушриконро ба ҳоли худ ҳавола кардаанд!

25 Ва эй Паёмбар! Вақте ту Қуръон тиловат мекунӣ, баъзе аз мушрикон ба тиловатат гӯш меандозанд, аммо аз он суд намебаранд. Зеро Мо ба сабаби саркашӣ ва пофишориашон бар куфру ширк қалби онҳоро бо пардаҳо пӯшонидаем, то Қуръонро нафаҳманд ва дар гӯшҳои онҳо аз шунидани он гаронӣ гузоштаем. Ва барои ҳамин онҳо ҳар ояти равшанро бинанд ва шунаванд, ба он имон намеоранд. Ҳатто вақте дар бораи ҳақиқат доштани дини Ислом барои баҳсу мунозираи ботил наздат биёянд, мегӯянд: “**Он чи ту ба мо овардаӣ, аз қиссаҳои китобҳои гузаштагон баргирифта шуда аст.**”

26 Ва онҳо мардумро аз имон овардан ба Паёмбар[1] боз медоранд ва худ низ аз он дур мешаванд. На касеро мегузоранд, ки аз вуҷуди мубораки Паёмбар (с) истифода барад ва на худ аз он суд мебаранд. Ва онҳо бехабаранд, ки бо ин корашон танҳо хештанро нобуд месозанд.

27 Ва эй Паёмбар! Агар мушриконро рӯзи қиёмат бубинӣ, ки бар оташи дӯзах пешкаш шаванд ва бо ҳасрат гӯянд: “**Эй кош, бори дигар ба ҳаёти дунё баргардонида шавем ва дигар оятҳои Худоро дурӯғ нашуморем ва аз ҷумлаи мӯъминон бошем**”, дар он рӯз ба сабаби ҳолати бади онҳо манзараи ҳайратоварро мушоҳида хоҳӣ кард.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Баёни ҳикмати фиристодани Паёмбар (с) бо Қуръон, ки ҳадаф аз он таблиғи дин ба мардум буда, фаро хондани мардум ба сӯи яктопарастӣ бузургтарин кор аст;

2.Рад кардани анбоз доштани Аллоҳ (ч) ва барҳам задани ҳамаи дурӯғҳои бофтаи мушрикон дар ин хусус;

3.Баёни маърифати яҳуд ва насоро оиди Паёмбар (с), агарчи бо забон онро инкор мекунанд ва куфр меварзанд.

1. Баъзе муфассирон замири ин ояти каримаро ба Қуръони карим боз гардонидаанд. (**Мутарҷим**)

بَلْ بَدَا لَهُم مَّا كَانُوا يُخْفُونَ مِن قَبْلُ وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ
وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ٢٨ وَقَالُوا إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ
بِمَبْعُوثِينَ ٢٩ وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وُقِفُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ قَالَ أَلَيْسَ هَٰذَا
بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ
٣٠ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَتْهُمُ السَّاعَةُ
بَغْتَةً قَالُوا يَا حَسْرَتَنَا عَلَىٰ مَا فَرَّطْنَا فِيهَا وَهُمْ يَحْمِلُونَ أَوْزَارَهُمْ
عَلَىٰ ظُهُورِهِمْ أَلَا سَاءَ مَا يَزِرُونَ ٣١ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا
إِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَلَلدَّارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ
٣٢ قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُ لَيَحْزُنُكَ الَّذِي يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ
وَلَٰكِنَّ الظَّالِمِينَ بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ٣٣ وَلَقَدْ كُذِّبَتْ
رُسُلٌ مِّن قَبْلِكَ فَصَبَرُوا عَلَىٰ مَا كُذِّبُوا وَأُوذُوا حَتَّىٰ أَتَاهُمْ
نَصْرُنَا وَلَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ وَلَقَدْ جَاءَكَ مِن نَّبَإِ الْمُرْسَلِينَ
٣٤ وَإِن كَانَ كَبُرَ عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَن تَبْتَغِيَ
نَفَقًا فِي الْأَرْضِ أَوْ سُلَّمًا فِي السَّمَاءِ فَتَأْتِيَهُم بِآيَةٍ وَلَوْ شَاءَ
اللَّهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهُدَىٰ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ ٣٥

(28) Ҳақиқати кор он тавре, ки мегӯянд: “**Агар ба зиндагонии дунё дубора бозгардонда шавем, ҳатмат имон меорем**” нест, балки чун куфру ширке, ки бо гуфтани “**Савганд ба Аллоҳи Парвардигори худ, ки дар дунё мушрик набудем**” пинҳон месохтанд, бо шоҳидии аъзои баданашон ошкор мешавад ва яқинан медонанд, ки роҳи халосӣ надоранд, орзӯи ба дунё баргаштан ва ҳидоятро мекунанд. Ва агар ба фарзи мисол, онҳо ба зиндагонии дунё багардонида шаванд, бегумон дубора ба ҳамон куфру ширки аз он наҳйшудаашон бармегарданд ва онҳо дар ваъдаи имон овларданашон содиқ нестанд, балки козибанд.

(29) Ва ин мушрикон мегӯянд: “**Зиндагонии дигаре ҷуз ҳамин ҳаёти дунё нест ва мо баъд аз марг дубора зинда намешавем**.”

(30) Ва Паёмбар! Агар ту ин мункирони растохезро ҳангоме, ки дар назди Парвардигорашон боз дошта шаванд, бубинӣ, аз вазъи бадашон ҳолати тааҷҷубовареро мушоҳида мекунӣ. Аллоҳ (ҷ) ба онҳо мегӯяд: “**Оё ин зинда шудани шумо, ки дар дунё онро дурӯғ дониста, рад мекардед, ҳақиқат надошта аст?!**”Дар ҷавоб мегӯянд: “**Савганд ба номи Парвардигорамон, ки зиндашавии баъд аз марг ҳақ аст**.”Пас Аллоҳ (ҷ) он вақт ба ин ҷамоаи мункир мегӯяд: “**Пас ба сабаби он ки дар дунё куфр меварзидед, азоби Маро бичашед. Зеро шумо дар дунё ҳақиқат доштани қиёматро инкор мекардед.**”

(31) Ҳамоно касоне, ки зинда гаштани баъд аз маргро инкор карда, назди Аллоҳ (ҷ) барои бозпурсӣ истоданро номумкин медонанд, рӯзи қиёмат зиёни сахт мебинанд. Такзибашон то он замонест,[1] ки қиёмат ногаҳон ба онҳо биёяд, он гоҳ бо надомат мегӯянд: “**Эй дареғ бар мо, ки дар дунё кӯтоҳӣ кардем ва ба сабаби ба Худо куфр варзидан ва омодагии қиёматро надидан аз раҳмати илоҳӣ ноумед ҳастем.**” Онҳо рӯзи қиёмат дар ҳоле ҳасрат мехӯранд, ки гуноҳонашонро бар пушташон мебардоранд. Огоҳ бошед! Он ҳама гуноҳоне, ки бар пушти худ мебардоранд, бисёр бад аст.

(32) Ва он зиндагонии дунё, ки бо тамоми ҳастӣ ба он рағбат доред, барои шахсоне, ки дар он ба хотири ризои Аллоҳ (ҷ) амал намекунанд, ҷуз бозӣ ва саргармӣ чизе беш нест. Ва аммо охират барои касоне, ки бо имону ибодат ва тарки ширку маъсият тақво кардаанд, аз ҳаёти ин дунё беҳтар аст. Эй мушрикон! Оё ақли худро ба кор намедароред, то имон оред ва корҳои нек анҷом диҳед?!

(33) Эй Паёмбар! Албатта, Мо медонем, ки туро дурӯғгӯ гуфтани мушрикон ғамгин мекунад. Пас бояд бидонӣ, ки онҳо туро дар ботини худ дурӯғгӯ намедонанд. Зеро дар асл ба ростқавлӣ ва амонатдориат яқин доранд. Валекин золимон пайваста оятҳои равшани Аллоҳ (ҷ)-ро инкор мекунанд. Ин мушрикон низ золиманд. Дар зоҳир нубуввати туро инкор менамоянд, аммо дар ботин ба он бовар доранд.

(34) Ва мапиндон, ки танҳо ту мавриди такзиби мушрикони қавмат қарор гирифтаӣ. Бешак, паёмбарони гузашта низ аз сӯи қавми хеш ба дурӯғгӯӣ нисбат дода шуда, мавриди азияти сахт қарор гирифтаанд. Пас онҳо ба такзиб ва озори қавмашон бо сабр дар даъват ва мубориза дар роҳи Аллоҳ (ҷ) ҷавоб гуфтанд, то он гоҳ, ки ба онҳо кӯмаки Аллоҳ (ҷ) омад. Ва ҳеҷ кас пирӯзиеро, ки Аллоҳ (ҷ) муқаддар сохта, таҳаққуқи онро ба паёмбаронаш ваъда дода аст, тағйир дода наметавонад. Ва эй Паёмбар! Ҳамоно ахбори паёмбарони гузашта, азияти аз қавмашон ба онҳо расида ва нусрати илоҳӣ, ки душманашонро ҳалок ва худашонро ғолиб гардонид, барои ту омада аст.

(35) Ва эй Паёмбар! Агар таҳаммули сахтиҳое ба мисли ба дурӯғгӯӣ нисбат додан ва рӯй тофтан аз ойинат, ки аз тарафи мушрикон ба ту мерасад, душвориат кунад, дар ин сурат агар барои қонеъ кардани онҳо қудрати ба воситаи ҷустуҷӯи роҳи зери заминӣ ва ё ба василаи нардбон ба осмон рафта, ҳуҷҷати аз ҳуҷҷати Мо қавитар оварданро дошта бошӣ, пас ин корро бикун. Ва агар Аллоҳ (ҷ) мехост, онҳоро атрофи ҳидояти овардаи ту сарҷамъ мекард, аммо Ӯ бо ҳикмате инро нахоста аст. Пас дар ин бобат аз ҷумлаи нодонҳо мабош, ки барои имон наовардани онҳо ҳасрат хӯрӣ ва худро аз ғам зиёд ҳалок гардонӣ.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Яке аз нишонаҳои адолати Аллоҳ таоло он аст, ки рӯзи маҳшар дар арасоти қиёмат ҳар обиду маъбуд ва пайраву пешравро ҷамъ мекунад, то баъзе гувоҳи кирдори баъзеи дигар бошанд;

2.На ҳар ки Қуръонро шунавад, аз он фоида мебарад. Зеро шояд монеаҳои зиёд аз муҳр задан бар қалби шахс, кар шудани гӯши вай аз шунидани ҳақиқат ё ғайри он вуҷуд дорад, ки пеши роҳи суд бурдан аз Каломи илоҳиро мегирад;

3.Агарчи мушрикон зоҳиран нубуввати Паёмбар (с)-ро такзиб менамуданд, вале дар ботин ба садоқати эшон бовар доштанд;

4.Дилбардории Паёмбар (с), ки ин ҳама сахтиҳои роҳи даъват аз дурӯғгӯ донистан ва напазируфтани он хоси он кас нест, балки мушрикон дар ҳама давру замон бо паёмбарони илоҳӣ ҳамин гуна муомила кардаанд.

1. Ҳарфи “**حتى**” барои ифодаи хотимаи такзиби қиёмат аст. Имом Алӯсӣ (р) дар тафсираш ин таҳлили наҳвиро оварда аст. (**Мутарҷим**)

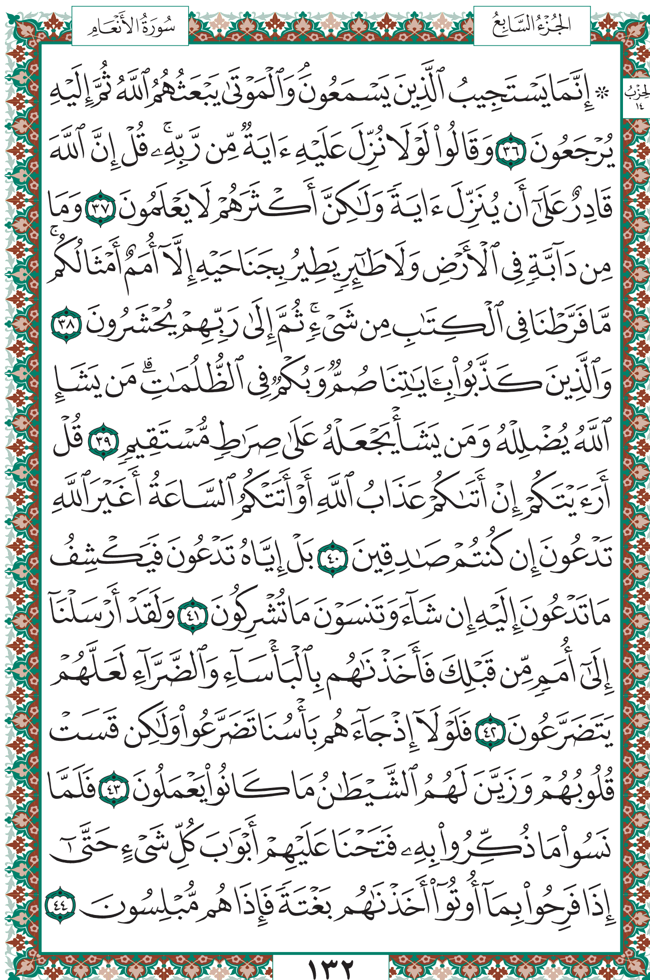

(36) Ҳамоно ба даъвати ту бо пазируфтани дини овардаат касоне посух медиҳанд, ки суханро мешунаванд ва мефаҳманд. Вале кофирон ба мурдагон шабоҳат дошта, суханро намефаҳманд. Дили онҳо мурда аст. Ва Аллоҳ (ч) рӯзи қиёмат мурдагонро зинда месозад. Сипас танҳо ба сӯи Ӯ бозгардонида мешаванд, то онҳоро барои он чи кардаанд, ҷазои сазовор диҳад.

(37) Ва мушрикон бо якравӣ ва баҳонаҷӯӣ мегӯянд: “**Чаро барои Муҳаммад (с) аз сӯи Парвардигораш мӯъҷиза нозил намешавад, ки ростгӯии ӯро дар даъвои паёмбарӣ исбот кунад**?!” Эй Паёмбар, дар ҷавоби онҳо бигӯ: “**Аллоҳ (ч) қудрат дорад, ки он гуна ки онҳо хоҳанд, мӯъҷиза фиристад. Валекин ин мушрикони баҳонаҷӯӣ ва толиби мӯъҷиза намедонанд, ки фуруд овардани мӯъҷиза бар Паёмбар (с) бар асоси ҳикмати илоҳӣ сурат мегирад, на бо хоҳиши дили онҳо. Пас агар Аллоҳ (ч) мӯъҷизаҳоро нозил созад ва онҳо имон наоранд, ҳамаашонро нобуд мекунад.**”

(38) Ва ҳеҷ ҷондори дар замин ҷунбанда ва парандаи дар осмон парвозкунанда нест, магар он ки дар офариниш ва ниёзмандӣ ба рӯзӣ ҷамоатҳое монанди шумо инсонҳо ҳастанд. Мо дар Лавҳи Маҳфуз ҳеҷ чизро фуру нагузоштаем ва оиди тамоми чиз маълумот дорем. Сипас рӯзи қиёмат барои ҳаллу фасли масъалаҳо танҳо назди Аллоҳ (ч) ҷамъ оварда мешаванд ва ба ҳар кас тибқи амалаш ҷазо медиҳад.

(39) Ва он касоне, ки оятҳои Моро дурӯғ медонанд, ба шахсони ношунаво ва лол шабоҳат доранд. Онҳо илова бар шабоҳат доштан ба шахсони ношунавои лол монанди касони нобино дар торикиҳо роҳ мераванд ва ҳеҷ чизро намебинанд. Пас ҳар ки дар чунин ҳолат қарор дорад, аз куҷо роҳи дурустро ёбад?! Аллоҳ (ч) ҳар касро хоҳад, гумроҳ ва ҳар касро хоҳад, бо қарор доданаш дар роҳи рост ҳидоят мекунад.

(40) Эй Паёмбари Мо! Ба мушрикон бигӯ: “**Ба ман хабар диҳед. Агар ба шумо азоби илоҳӣ ё қиёмате, ки омадани он бароятон ваъда шуда аст, биёяд, чӣ кор мекунед?! Агар дар даъвои худ, ки гӯё маъбудҳои шумо қудрати зиён ва суд расониданро доранд, содиқ бошед, оё дар он лаҳзаҳо аз “худоёни” хеш кӯмак мехоҳед, то ин балову сахтиҳои бар саратон омадаро бартараф созанд**?!”

(41) Ҳақиқат он аст, ки шумо дар он рӯзҳои сахт барои бартараф кардани балову зарарҳо ғайри Офаридгори Ягона дигар ба касе рӯй намеоред ва ҷуз Аллоҳ (ч) касеро намехонед. Пас агар хоҳад, он балоро аз шумо баратарф месозад. Зеро ягона касе, ки ба ин қудрат дорад, Аллоҳ (ч) аст. Ва маъбудҳои худро, ки дар ин дунё онҳоро ҳамсон ва шарики Аллоҳ (ч) мешуморед, дар он лаҳза фаромӯш ва тарк мекунед. Зеро медонед, ки онҳо ба шумо суд ва зиён расонида наметавонанд.

(42) Ва эй Паёмбар! Ҳамоно Мо пеш аз биъсати ту ба сӯи қавмҳои гузашта паёмбарони зиёд фиристодем. Қавмашон онҳоро ба дурӯғгӯӣ нисбат доданд ва имон наоварданд. Пас онҳоро ба сахтиҳои хориҷ аз ҷисм ба мисли фақр ва сахтиҳои марбути ҷисм ба мисли беморӣ уқубат намудем, то дар баробари Парвардигори хеш изҳори нотавонӣ карда, ба дастуроташ сари таъзим фуруд оранд.

(43) Пас чаро ҳангоми ба онҳо омадани сахтӣ дар баробари Аллоҳ (ч) изҳори бандагӣ накарданд?! Агар чунин мекарданд, ба онҳо раҳм менамудем. Вале онҳо чунин накарданд, балки баръакс дилашон сахт гардида, панд нагирифтанд ва Шайтон амалҳои куфру гуноҳи анҷом медодаашонро дар назарашон ҷилва дод ва ба роҳи худ идома доданд.

(44) Пас Мо вақте онҳоро бо дучор сохтан ба камбағалӣ ва беморӣ панд додан хостем ва аз он ибрат нагирифта, ба фармонҳои Мо амал накарданд, ба хотири тадриҷан ҳалок карданашон баъд аз фақирӣ ва беморӣ дарҳои рӯзӣ ва тандурустиро барои онҳо боз кардем, то он ки мубталои кибру ғурур ва мафтуни маишати дунё шуданд, ба ногоҳ бо азоби Хеш ҷазояшон додем. Пас онҳо аз ин ҳолат дар ҳайрат монда, аз он чи орзӯ доштанд, ноумед гаштанд.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Монандии кофирон ба мурдагон. Зеро қалб вақте дорои ҳаёти воқеӣ мегардад, ки ҳақиқатро пазируфта, аз роҳи рост пайравӣ кунад;

2.Яке аз ҳикматҳои илоҳӣ аз овардани балову мусибат он аст, ки мехоҳад бо ин роҳ дили бандагони саркаш ва мухолиф нарм гашта, ба сӯи Парвардигорашон баргарданд;

3.Соҳиби молу матои зиёд будани гумроҳон далели он нест, ки Аллоҳ (ч) онҳоро дӯст медорад, балки он метавонад ба маънои аз роҳи неъмати зиёд ҳалок карданашон бошад.

فَقُطِعَ دَابِرُ ٱلْقَوْمِ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ ۚ وَٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٤٥﴾
قُلْ أَرَءَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ ٱللَّهُ سَمْعَكُمْ وَأَبْصَـٰرَكُمْ وَخَتَمَ عَلَىٰ قُلُوبِكُم
مَّنْ إِلَـٰهٌ غَيْرُ ٱللَّهِ يَأْتِيكُم بِهِ ۗ ٱنظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ ٱلْـَٔايَـٰتِ
ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ ﴿٤٦﴾ قُلْ أَرَءَيْتَكُمْ إِنْ أَتَىٰكُمْ عَذَابُ ٱللَّهِ
بَغْتَةً أَوْ جَهْرَةً هَلْ يُهْلَكُ إِلَّا ٱلْقَوْمُ ٱلظَّـٰلِمُونَ ﴿٤٧﴾ وَمَا
نُرْسِلُ ٱلْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ ۖ فَمَنْ ءَامَنَ وَأَصْلَحَ
فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٤٨﴾ وَٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَا
يَمَسُّهُمُ ٱلْعَذَابُ بِمَا كَانُوا۟ يَفْسُقُونَ ﴿٤٩﴾ قُل لَّآ أَقُولُ لَكُمْ
عِندِى خَزَآئِنُ ٱللَّهِ وَلَآ أَعْلَمُ ٱلْغَيْبَ وَلَآ أَقُولُ لَكُمْ إِنِّى مَلَكٌ ۖ
إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰٓ إِلَىَّ ۚ قُلْ هَلْ يَسْتَوِى ٱلْأَعْمَىٰ وَٱلْبَصِيرُ ۚ
أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ ﴿٥٠﴾ وَأَنذِرْ بِهِ ٱلَّذِينَ يَخَافُونَ أَن يُحْشَرُوٓا۟ إِلَىٰ
رَبِّهِمْ ۙ لَيْسَ لَهُم مِّن دُونِهِۦ وَلِىٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ
﴿٥١﴾ وَلَا تَطْرُدِ ٱلَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُم بِٱلْغَدَوٰةِ وَٱلْعَشِىِّ يُرِيدُونَ
وَجْهَهُۥ ۖ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِم مِّن شَىْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ
عَلَيْهِم مِّن شَىْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٥٢﴾

(45) Пас Худо ҳамаи қавми золимро решакан сохт ва паёмбарони Худро ғолиб гардонид. Ва ситоиш хос ва лоиқи Аллоҳи Парвардигори ҷаҳониён аст, ки душманонашро мағлуб ва дӯстонашро ғолиб кард.

(46) Эй Паёмбар! Ба ин мушрикон бигӯ: “**Ба ман хабар диҳед! Агар Аллоҳ (ч) бо гирифтани ҳисси шунавоӣ ва биноӣ шуморо кару кӯр созад ва бар дилҳоятон муҳр ниҳад, ки дигар ҳеҷ чизро нафаҳмед, чӣ кор мекунед?! Оё маъбуди барҳаққи дигаре ҳаст, ки ба шумо ин неъматҳоро баргардонад?!**” Эй Паёмбар! Андеша кун, ки Мо чӣ гуна барои ин мушрикон далелҳои зиёди гуногунро меорем, сипас онҳо аз қабули он далелҳо рӯй мегардонанд!

(47) Эй Паёмбар! Ба онҳо бигӯ: “**Ба ман хабар диҳед! Агар азоби Аллоҳ (ч) ногаҳон ё ошкор ба шумо биёяд, ба чӣ ҳолат гирифтор мешавед?!**” Бешак, қавме бо он уқубат ҳалок карда мешаванд, ки бо куфр варзидан ва такзиби паёмбарон бар ҷони худ ситам кардаанд.

(48) Ва Мо паёмбаронро ба сӯи мардум танҳо башоратдиҳанда ва бимдиҳанда мефиристем. Мӯъминонро ба ҷаннат башорат медиҳанд ва кофирону исёнкоронро аз дӯзах метарсонанд. Пас он касоне, ки ба паёмбарон имон оранд ва амали худро ислоҳ кунанд, рӯзи қиёмат бар онҳо ҳеҷ тарсе нест ва барои аз даст додани лаззатҳои дунё ғамгин намешаванд ва ҳасрат намехӯранд.

(49) Ва он касоне, ки оятҳои Моро дурӯғ мешуморанд, онҳоро ба сабаби аз тоати илоҳӣ берун шудан азоб мерасад.

(50) Эй Паёмбар! Ба ин мушрикон бигӯ: “**Ба шумо намегӯям, ки ҳамаи хазинаҳои ризқи Аллоҳ (ч) дар пеши ман аст. Ва намегӯям, ки ман аз ғайб огоҳ ҳастам. Маълумоти ман дар бораи ғайб ба ҳамон андозае аст, ки Парвардигор (ч) тариқи пайғом маро аз он огоҳ карда аст. Ва намегӯям, ки ман аз ҷумлаи фариштагонам, балки Фиристодаи Аллоҳ (ч) мебошам. Танҳо аз он чизе пайравӣ мекунам, ки бароям пайғом мешавад. Ва он чи дар назди ман нест, даъвои доштани онро намекунам**.” Эй Паёмбар! Ба онҳо бигӯ: “**Оё шахси кофире, ки нури қалбаш аз дидани ҳақиқат хомӯш шуда аст, бо мӯъмини ҳақиқатбин яксон аст?! Эй мушрикон, оё оиди аломатҳои қудрати илоҳӣ, ки шуморо иҳота карда аст, намеандешед?!**”

(51) Ва эй Паёмбар, касонеро, ки аз ҳашр шуданашон рӯзи қиёмат ба сӯи Парвардигорашон метарсанд, бо Қуръон бим бидеҳ. Дар он рӯз ҳеҷ корсозе ғайр аз Ӯ ба онҳо суд намерасонад ва ҳеҷ шафоаткунанда қудрати аз онҳо дур сохтани зиёнро надорад. Онҳоро аз рӯзи қиёмат битарсон, то бо иҷрои дастурот ва дурӣ ҷустан аз ҳаромҳо парҳезкорӣ кунанд. Маҳз парҳезкорон аз иршодоти Қуръон фоида мебаранд.

(52) Ва эй Фиристодаи Мо, барои моил кардани дили саркардаҳои мушрикон ба сӯи худ мусулмонони фақиреро, ки шаб ва рӯз ба таври доимӣ Парвардигорашонро танҳо ба хотири касби ризояш мехонанд ва мепарастанд, аз маҷлиси хеш биронӣ. Чизе аз ҳисоби онҳо бар дӯши ту нест. Бегумон ҳисоби онҳо назди Парвардигорашон аст. Ва аз ҳисоби ту низ бар дӯши онҳо чизе нест. Агар ту онҳоро аз маҷлиси худ биронӣ, бешак, аз ҷумлаи золимони поймолсозандаи марзи Аллоҳ (ч) мегардӣ.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Ҳамаи паёмбарони Худо инсон ҳастанд. Аз хусусиятҳои худоӣ дар онҳо чизе нест. Масъулияти онҳо аз расонидани дини Худо ба мардум иборат буда, дар ин коинот ҳеҷ тасарруф надоранд, ғайбро бидуни пайғоми илоҳӣ намедонанд ва хазинаҳои ризқи Худо ва ғайри он низ дар дасти онҳо нест;

2.Диққат додани даъватгар ба пайравонаш, махсусан шахсони нотавоне, ки ҷуз ризои Худо чизе намехоҳанд. Барои даъватгар лозим ва зарур аст, ки онҳоро ба худ наздик гардонад ва набояд барои розӣ кардани кофирон фақирони боихлосро дур созад;

3Ояти каримаи охирини ин сафҳа аҳамият доштани ибодатҳои аввал ва охири рӯзро баён мекунад.

وَكَذَٰلِكَ فَتَنَّا بَعۡضَهُم بِبَعۡضٖ لِّيَقُولُوٓاْ أَهَٰٓؤُلَآءِ مَنَّ ٱللَّهُ
عَلَيۡهِم مِّنۢ بَيۡنِنَآۗ أَلَيۡسَ ٱللَّهُ بِأَعۡلَمَ بِٱلشَّٰكِرِينَ ٥٣ وَإِذَا
جَآءَكَ ٱلَّذِينَ يُؤۡمِنُونَ بِـَٔايَٰتِنَا فَقُلۡ سَلَٰمٌ عَلَيۡكُمۡۖ كَتَبَ
رَبُّكُمۡ عَلَىٰ نَفۡسِهِ ٱلرَّحۡمَةَ أَنَّهُۥ مَنۡ عَمِلَ مِنكُمۡ سُوٓءَۢا
بِجَهَٰلَةٖ ثُمَّ تَابَ مِنۢ بَعۡدِهِۦ وَأَصۡلَحَ فَأَنَّهُۥ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٥٤
وَكَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلۡأٓيَٰتِ وَلِتَسۡتَبِينَ سَبِيلُ ٱلۡمُجۡرِمِينَ
٥٥ قُلۡ إِنِّي نُهِيتُ أَنۡ أَعۡبُدَ ٱلَّذِينَ تَدۡعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِۚ قُل
لَّآ أَتَّبِعُ أَهۡوَآءَكُمۡ قَدۡ ضَلَلۡتُ إِذٗا وَمَآ أَنَا۠ مِنَ ٱلۡمُهۡتَدِينَ
٥٦ قُلۡ إِنِّي عَلَىٰ بَيِّنَةٖ مِّن رَّبِّي وَكَذَّبۡتُم بِهِۦۚ مَا عِندِي مَا
تَسۡتَعۡجِلُونَ بِهِۦٓۚ إِنِ ٱلۡحُكۡمُ إِلَّا لِلَّهِۖ يَقُصُّ ٱلۡحَقَّۖ وَهُوَ
خَيۡرُ ٱلۡفَٰصِلِينَ ٥٧ قُل لَّوۡ أَنَّ عِندِي مَا تَسۡتَعۡجِلُونَ بِهِۦ لَقُضِيَ
ٱلۡأَمۡرُ بَيۡنِي وَبَيۡنَكُمۡۗ وَٱللَّهُ أَعۡلَمُ بِٱلظَّٰلِمِينَ ٥٨ ۞ وَعِندَهُۥ
مَفَاتِحُ ٱلۡغَيۡبِ لَا يَعۡلَمُهَآ إِلَّا هُوَۚ وَيَعۡلَمُ مَا فِي ٱلۡبَرِّ
وَٱلۡبَحۡرِۚ وَمَا تَسۡقُطُ مِن وَرَقَةٍ إِلَّا يَعۡلَمُهَا وَلَا حَبَّةٖ فِي ظُلُمَٰتِ
ٱلۡأَرۡضِ وَلَا رَطۡبٖ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَٰبٖ مُّبِينٖ ٥٩

53 Ва Мо инчунин баъзеи мардумро бо баъзеи дигар озмудем ва саҳми онҳоро аз дунё гуногун муқаррар кардем, то кофирони тавонгар ба мӯъминони фақир гӯянд: “**Оё Парвардигор аз миёни мо бо фазлу эҳсони Худ ҳамин гурӯҳи бечораи камбағалро ҳидоят карда аст?! Агар имон кори нек мебуд, инҳо аз мо пешдастӣ намегирифтанд. Зеро мо дар ҳама корҳои нек пешқадам ҳастем**.” Оё Аллоҳ (ч) аз ҳоли бандагони сипосгузори неъматҳояш огоҳтар нест, то онҳоро ба имон овардан муваффақ гардонад?! Ва оё Аллоҳ (ч) аз ҳоли бандагони носипос огоҳтар нест, то аз имон маҳрумашон созад?! Оре, Ӯ аз ҳоли онҳо огоҳтар аст.

54 Ва эй Паёмбар! Вақте наздат он касоне оянд, ки ба оятҳои аз сӯи Мо нозилшудаи шоҳид бар ростқавлиат имон доранд, барои эҳтиромашон ба саломашон ҷавоб гардон ва онҳоро ба раҳмати густурдаи Аллоҳ (ч) мужда бидеҳ. Аллоҳ (ч) аз рӯи фазлаш раҳмати бандагони некӯкорашро бар Худ лозим гардонида аст, ки ҳар кас аз шумо дар ҳолати нодонӣ ва камхирадӣ даст ба гуноҳ занад, сипас аз кардааш пушаймон гашта, тавбаи содиқона кунад ва амалашро ислоҳ намояд, Аллоҳ (ч) гуноҳонашро меомурзад. Зеро бегумон Аллоҳ (ч) барои бандагони тавбакор бағоят Бахшандаи Меҳрубон аст.

55 Ва чунончи барои ту он чиро, ки зикр шуд, баён кардем, ҳамин гуна ҳуҷҷатҳои Худро баён месозем, то ҳақ ва роҳу равиши гунаҳкорон ва аҳли ботил равшан гардида, бо якум амал ва аз дуюм парҳез шавад.

56 Эй Паёмбар, бигӯ! “**Аллоҳ (ч) маро аз ибодати маъбудҳое, ки ба ҷуз Ӯ мепарастед, манъ карда аст.**” Эй Паёмбар, бигӯ! “**Ман дар боби ибодати ғайри Аллоҳ (ч) аз ҳавову ҳаваси шумо пайравӣ намекунам**. **Агар дар ин кор пайрави ҳавову ҳаваси нафси шумо шавам, он гоҳ ман роҳи ростро гум карда ва аз ҳидоятёфтагон намебошам. Ҳолати ҳар шахсе, ки бидуни далел аз сӯи Аллоҳ (ч) пайрави ҳавои нафсаш мегардад, гумроҳӣ ва маҳрум мондан аз неъмати ҳидоят аст**.”

57 Эй Паёмбар! Ба ин мушрикон бигӯ: “**Ман аз Парвардигорам ҳуҷҷати равшан дорам ва пайрави хоҳишоти нафсонӣ нестам ва Шумо ин ҳуҷҷатро дурӯғ шуморидед. Он азоб ва мӯъҷизаҳоеро, ки ба таври фаврӣ овардани онро аз ман талаб доред, дар ихтиёр надорам, балки он дар дасти Аллоҳ (ч) аст. Ҳукм ва аз низ он чи аз ман талаб доред, танҳо аз Аллоҳ (ч) аст. Аллоҳ (ч) ҳақро мегӯяд ва бо ҳақ файсала мекунад. Ва Ӯ Беҳтарини файсалакунандагон аст. Ҳақро аз ботил ҷудо месозад.**”

58 Эй Паёмбар! Ба онҳо бигӯ: “**Агар азобе, ки ба таври фаврӣ овардани онро талаб доред, дар ихтиёри ман мебуд, ҳатман онро бар саратон фуруд меовардам. Он гоҳ кори байни ману шумо ба анҷом мерасид. Ва Аллоҳ (ч) аз ҳолати ситамкорон Огоҳтар аст. Ӯ медонад, ки то кай ба онҳо мӯҳлат диҳад ва кадом вақт ба уқубат дучорашон гардонад.**”

59 Ва ҳамаи хазинаҳои ғайб танҳо дар назди Аллоҳ (ч) буда, ғайри Ӯ ҳеҷ кас дар бораи он маълумот надорад. Ва ҳар як мавҷуди ҷондору беҷони хушкӣ ва дарёро медонад. Ва ҳеҷ барге аз дарахт ва ҳеҷ донае дар торикиҳои замин ва ҳеҷ чизи тар ва хушк намеафтад, магар он дар Китоби равшани “**Лавҳи маҳфуз**” сабт шуда аст.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Аллоҳ (ч) баъзеи бандагонро ба воситаи баъзеи дигар месанҷад. Барои ҳамин дараҷоти онҳо дар ризқу рӯзӣ ва куфру имон аз якдигар фарқ мекунад. Масъалаи куфру имон ба фақирӣ ва тавонгарӣ алоқамандӣ надорад;

2.Яке аз ахлоқи неки шахси даъватгар доштани чеҳраи кушода, салом гуфтан ва хушҳол кардани даъватшавандагон аст;

3.Ҳеҷ кас ҷуз Аллоҳ (ч) аз ғайб огоҳ нест. Илми Аллоҳ (ч) дар ин бора густурда аст. Тамоми маълумоти мавҷудот ба таври комил ва дақиқ назди Ӯ ҷамъоварӣ шуда, дар Лавҳи Маҳфуз сабт аст.

وَهُوَ ٱلَّذِي يَتَوَفَّىٰكُم بِٱلَّيۡلِ وَيَعۡلَمُ مَا جَرَحۡتُم بِٱلنَّهَارِ ثُمَّ
يَبۡعَثُكُمۡ فِيهِ لِيُقۡضَىٰٓ أَجَلٞ مُّسَمّٗىۖ ثُمَّ إِلَيۡهِ مَرۡجِعُكُمۡ ثُمَّ
يُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَ ٦٠ وَهُوَ ٱلۡقَاهِرُ فَوۡقَ عِبَادِهِۦۖ
وَيُرۡسِلُ عَلَيۡكُمۡ حَفَظَةً حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَحَدَكُمُ ٱلۡمَوۡتُ تَوَفَّتۡهُ
رُسُلُنَا وَهُمۡ لَا يُفَرِّطُونَ ٦١ ثُمَّ رُدُّوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ مَوۡلَىٰهُمُ ٱلۡحَقِّۚ
أَلَا لَهُ ٱلۡحُكۡمُ وَهُوَ أَسۡرَعُ ٱلۡحَٰسِبِينَ ٦٢ قُلۡ مَن يُنَجِّيكُم مِّن
ظُلُمَٰتِ ٱلۡبَرِّ وَٱلۡبَحۡرِ تَدۡعُونَهُۥ تَضَرُّعٗا وَخُفۡيَةٗ لَّئِنۡ أَنجَىٰنَا مِنۡ
هَٰذِهِۦ لَنَكُونَنَّ مِنَ ٱلشَّٰكِرِينَ ٦٣ قُلِ ٱللَّهُ يُنَجِّيكُم مِّنۡهَا وَمِن كُلِّ كَرۡبٖ
ثُمَّ أَنتُمۡ تُشۡرِكُونَ ٦٤ قُلۡ هُوَ ٱلۡقَادِرُ عَلَىٰٓ أَن يَبۡعَثَ عَلَيۡكُمۡ عَذَابٗا مِّن
فَوۡقِكُمۡ أَوۡ مِن تَحۡتِ أَرۡجُلِكُمۡ أَوۡ يَلۡبِسَكُمۡ شِيَعٗا وَيُذِيقَ بَعۡضَكُم
بَأۡسَ بَعۡضٍۗ ٱنظُرۡ كَيۡفَ نُصَرِّفُ ٱلۡأٓيَٰتِ لَعَلَّهُمۡ يَفۡقَهُونَ ٦٥ وَكَذَّبَ
بِهِۦ قَوۡمُكَ وَهُوَ ٱلۡحَقُّۚ قُل لَّسۡتُ عَلَيۡكُم بِوَكِيلٖ ٦٦ لِّكُلِّ نَبَإٖ
مُّسۡتَقَرّٞۚ وَسَوۡفَ تَعۡلَمُونَ ٦٧ وَإِذَا رَأَيۡتَ ٱلَّذِينَ يَخُوضُونَ فِيٓ ءَايَٰتِنَا
فَأَعۡرِضۡ عَنۡهُمۡ حَتَّىٰ يَخُوضُواْ فِي حَدِيثٍ غَيۡرِهِۦۚ وَإِمَّا يُنسِيَنَّكَ
ٱلشَّيۡطَٰنُ فَلَا تَقۡعُدۡ بَعۡدَ ٱلذِّكۡرَىٰ مَعَ ٱلۡقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ٦٨

60 Ва Аллоҳ (ч) аст, ки ҷонҳои шуморо ҳангоми хоб ба таври муваққатӣ мегирад ва ҳамаи корҳоеро, ки рӯзона дар вақти фаъолият анҷом медиҳед, медонад. Сипас дар рӯз баъд аз сипарӣ шудани хоби шаб, ки дар он ба таври муваққатӣ ҷонҳоятонро гирифта буд, шуморо бармеангезад, то ба корҳои зиндагии хеш идома диҳед. Ин ҳолат то он вақте идома меёбад, ки мӯҳлати зиндагонии назди Аллоҳ (ч) бароятон таъйиншуда ба анҷом расад. Баъд аз он бо дубора зинда гаштан дар рӯзи растохез танҳо ба сӯи Аллоҳ (ч) бозгардонида мешавед. Сипас шуморо аз кирдорҳои дар дунё анҷом додаатон огоҳ месозад ва бар асоси он ҷазои сазовор медиҳад.

61 Ва Аллоҳ (ч) бар бандагонаш Ғолиб буда, ҳама чиз дар назди азаматаш таслим мебошад. Ва Ӯ бар шумо фариштагони нигаҳбонро мефиристад, ки то охири мӯҳлати ҳаётатон аъмолатонро менависанд. Вақте вафоти якеи шумо фаро расад, фариштаи марг ва ёваронаш, ки аз сӯи Мо фиристода мешаванд, ӯро мемиронанд ва онҳо дар иҷрои фармонамон кӯтоҳӣ намекунанд.

62 Сипас ҳамаи касоне, ки ҷонашон қабз мегардад, ба сӯи Аллоҳи Молики ҳақиқиашон баргардонида мешаванд, то ҷазои корҳояшонро диҳад. Огоҳ бошед! Фармони иҷрошаванда ва доварии одилона нисбат ба бандагон танҳо аз Ӯ аст. Ва Ӯ Босуръаттарини ҳисобкунандагон аст. Тамоми амалҳои шуморо ба суръат ҳисоб мекунад.

63 Эй Паёмбар, ба ин мушрикон бигӯ: "**Вақте дар торикиҳои хушкӣ ва баҳр бо ҳолатҳои мудҳиш рӯ ба рӯ мегардед, кӣ қудрати онро дорад, ки шуморо аз он наҷот диҳад?! Дар он лаҳзаҳои сахт бо зорию тавалло ва ошкору ниҳон танҳо Ӯро мехонед ва мегӯед: "Агар Аллоҳ (ч) моро аз ин ҳолати мудҳиш солим берун созад, барои неъматҳояш аз Ӯ сипосгузорӣ мекунем ва минбаъд ба ҷуз Ӯ касеро намепарастем.**""

64 Эй Паёмбар! Ба онҳо бигӯ: "**Аллоҳ (ч) аст, ки шуморо аз он ҳолатҳои даҳшатнок ва дигар мушкилот наҷот медиҳад, сипас шумо баъд аз наҷот ёфтан дар ҳолати фароҳӣ ба Ӯ шарик қарор медиҳед. Оё аз ин рафтори шумо зулми бузургтаре вуҷуд дорад?!**"

65 Эй Паёмбар! Ба онҳо бигӯ: "**Аллоҳ (ч) қудрати онро дорад, ки барои азоби шумо аз болои саратон сангпораҳо, раъду барқ ва тӯфон фиристад ё аз зери қадаматон заминларзаю фурӯ рафтани заминро орад ё байни дилҳоятон душманӣ андозад ва ба гурӯҳҳо ҷудо шавед ва шуморо ба ҷони ҳам андозад.**" Эй Паёмбар! Андеша кун, ки Мо чӣ гуна барои онҳо далелҳои гуногун меорем ва роҳи дурустро баён мекунем, то шояд ба ҳақиқат доштани ойини овардаи ту ва ботил будани роҳи худ сарфаҳм раванд.

66 Ва қавми ту ин Қуръонро дурӯғ донистанд, дар ҳоле ки он Китоби ҳақ буда, дар фуруд омаданаш аз назди Аллоҳ (ч) шубҳае нест. Эй Паёмбар! Ба онҳо бигӯ: "**Ман бар назорати шумо вазифадор нестам. Масъулияти ман танҳо аз он иборат аст, ки шуморо пеш аз омадани азоби сахти қиёмат огоҳ сохта, бим диҳам**."

67 Ҳар хабари Қуръон вақти вуқӯи худро дорад. Хабари оқибати шумо низ аз ҳамин қабил аст. Ва ҳатман рӯзи растохез инро ба хубӣ хоҳед донист.

68 Ва эй Паёмбар, чун мушриконро бубинӣ, ки дар бораи оятҳои Мо бо тамасхур сухан мекунанд, пас аз онҳо то вақти ба сухани дигари холӣ аз тамасхури оятҳои Мо машғул шуданашон дур бишав. Ва агар Шайтон ин дастури Моро аз ёдат фаромӯш сохт ва бо онҳо нишастӣ, сипас онро ба ёд овардӣ, пас маҷлисашонро тарк кун ва ҳамроҳи ин тоифаи таҷовузгари ситмакор манишин.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Исботи он ки хоб як навъи марг буда, ҷон дар он лаҳза гирифта шуда, баъд аз бедор шудан баргардонда мешавад;

2.Бо далели фитрат исбот кардани сазовор будани Аллоҳ (ч) ба ибодат. Кофирон дар асл ба Аллоҳ (ч) бовар доранд. Далели ин гуфта он аст, ки онҳо ҳангоми сахтӣ бо тақозои фитрат ба сӯи Аллоҳ (ч) рӯй меоранд ва фақат аз Ӯ талаби ҳоҷат мекунанд;

3.Маҳкум кардани мушрикон бо тақозои рафторашон ва барпо сохтани ҳуҷҷат бар табдил ёфтани фитрати онҳо. Зеро ҳангоми дар дарё дар ҳолати сахтӣ қарор гирифтан ба Аллоҳ (ч) майл мекунанд, аммо ба муҷарради наҷотёбӣ ба Ӯ ширк меоранд;

4.Манъи нишастан дар маҷлиси аҳли ботил, магар дар сурате, ки аз он амали худ даст кашанд.

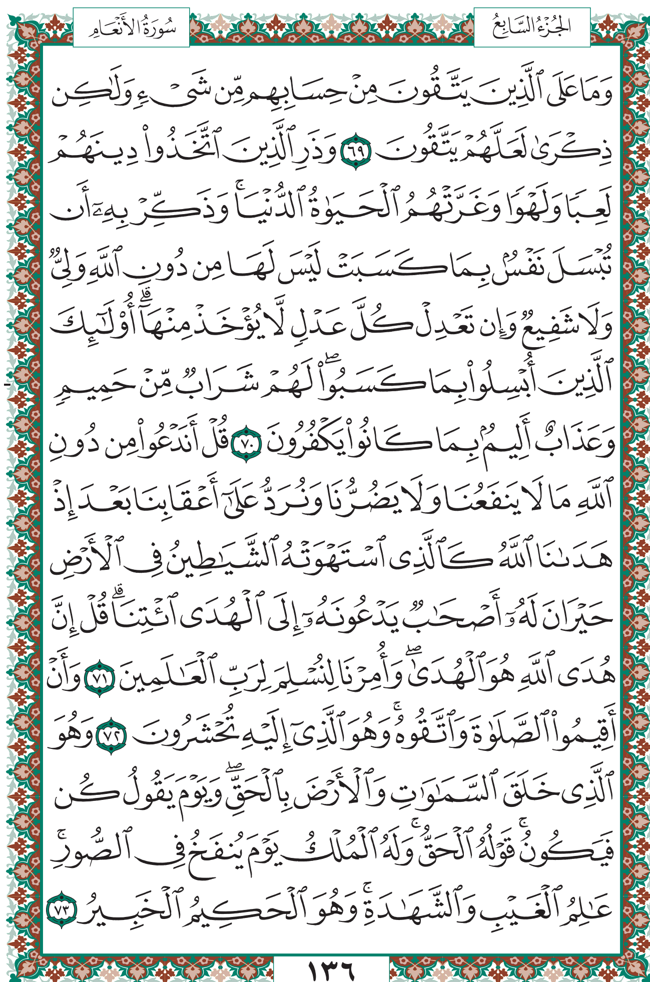

وَمَا عَلَى ٱلَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنۡ حِسَابِهِم مِّن شَيۡءٖ وَلَٰكِن
ذِكۡرَىٰ لَعَلَّهُمۡ يَتَّقُونَ ٦٩ وَذَرِ ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ دِينَهُمۡ
لَعِبٗا وَلَهۡوٗا وَغَرَّتۡهُمُ ٱلۡحَيَوٰةُ ٱلدُّنۡيَاۚ وَذَكِّرۡ بِهِۦٓ أَن
تُبۡسَلَ نَفۡسُۢ بِمَا كَسَبَتۡ لَيۡسَ لَهَا مِن دُونِ ٱللَّهِ وَلِيّٞ
وَلَا شَفِيعٞ وَإِن تَعۡدِلۡ كُلَّ عَدۡلٖ لَّا يُؤۡخَذۡ مِنۡهَآۗ أُوْلَٰٓئِكَ
ٱلَّذِينَ أُبۡسِلُواْ بِمَا كَسَبُواْۖ لَهُمۡ شَرَابٞ مِّنۡ حَمِيمٖ
وَعَذَابٌ أَلِيمُۢ بِمَا كَانُواْ يَكۡفُرُونَ ٧٠ قُلۡ أَنَدۡعُواْ مِن دُونِ
ٱللَّهِ مَا لَا يَنفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلَىٰٓ أَعۡقَابِنَا بَعۡدَ إِذۡ
هَدَىٰنَا ٱللَّهُ كَٱلَّذِي ٱسۡتَهۡوَتۡهُ ٱلشَّيَٰطِينُ فِي ٱلۡأَرۡضِ
حَيۡرَانَ لَهُۥٓ أَصۡحَٰبٞ يَدۡعُونَهُۥٓ إِلَى ٱلۡهُدَى ٱئۡتِنَاۗ قُلۡ إِنَّ
هُدَى ٱللَّهِ هُوَ ٱلۡهُدَىٰۖ وَأُمِرۡنَا لِنُسۡلِمَ لِرَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٧١ وَأَنۡ
أَقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَٱتَّقُوهُۚ وَهُوَ ٱلَّذِيٓ إِلَيۡهِ تُحۡشَرُونَ ٧٢ وَهُوَ
ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ بِٱلۡحَقِّۖ وَيَوۡمَ يَقُولُ كُن
فَيَكُونُۚ قَوۡلُهُ ٱلۡحَقُّۚ وَلَهُ ٱلۡمُلۡكُ يَوۡمَ يُنفَخُ فِي ٱلصُّورِۚ
عَٰلِمُ ٱلۡغَيۡبِ وَٱلشَّهَٰدَةِۚ وَهُوَ ٱلۡحَكِيمُ ٱلۡخَبِيرُ ٧٣

69 Ва бар зиммаи касоне, ки бо иҷро кардани фармонҳои Худо ва дурӣ ҷустан аз ҳаромҳояш тақво мекунанд, аз ҳисоби ин золимон чизе нест. Валекин вазифаи мӯъминон дар баробари золимон аз он иборат аст, ки онҳоро аз анҷоми корҳои зишт наҳй кунанд, то шояд аз Аллоҳ (ч) тарсида, аз амраш итоат намоянд ва аз наҳяш бипарҳезанд.

70 Ва эй Паёмбар, ин ҷамоаи мушрикро, ки дини ба пайравии он амршударо ба бозӣ ва беҳудагӣ гирифта, онро тамасхур мекунанд ва зинати зиндагонии дунё фиребашон дода аст, раҳо кун. Ва мардумро бо Қуръон панд бидеҳ, то касе бо касби бадиҳо гирифтори ҳалокат нагардад. Рӯзи қиёмат барои касе ба ҷуз Аллоҳ (ч) дӯсти кӯмакрасон ё миёнарави аз азоби дӯзах наҷотдиҳанда нест. Ва вақте шахси муҷрим бо ҳар баҳое аз уқубати илоҳӣ қасди харидани ҷони худро кунад, аз вай пазируфта намешавад. Онҳо касоне ҳастанд, ки ба сабаби аъмоли бад ва ақидаҳои каҷи хеш ба уқубат таслим карда мешаванд. Онҳоро рӯзи охират ба сабаби он ки куфр меварзанд, оби ниҳоят ҷӯш ва азоби дардовар аст.

71 Эй Расули Мо! Ба ин мушрикон бигӯ: “**Оё мехоҳед мо ғайр аз Аллоҳ (ч) маъбудҳоеро бипарастем, ки қудрати фоида ва зарар расониданро надоранд. Ва баъд аз ҳидоят намудани Аллоҳ (ч) моро ба сӯи имон аз он рӯй гардонида, ба касе монанд шавем, ки Шайтонҳо ӯро аз роҳи рост берун карда, дар ҳолати саргардонӣ гузоштаанд ва роҳи ростро намедонад, дар ҳоле ки вай дар роҳи рост дӯстоне дорад, ки ӯро ба роҳи худ фаро хонда “Сӯи мо биё” мегӯянд, аммо ӯ даъвати онҳоро намепазирад?! Шумо мехоҳед мо ба ҳамин ҳолати гумроҳӣ ва маҳрумият аз имон дучор шавем?!**” Эй Паёмбар! Ба онҳо бигӯ: “**Бегумон танҳо ҳидояти Аллоҳ (ч) ҳидояти барҳақ аст. Ва мо дастур шудаем, ки бо анҷоми ибодат ва яктопарастӣ ягона мутеи Парвардигори ҳамаи ҷаҳониён бошем.**”

72 Ва Аллоҳ (ч) моро фармон дода аст, ки: “**Намозро ба таври комил барпо доред ва бо иҷрои дастурот ва парҳез аз ҳаромҳо аз Ӯ битарсед.**” Ва Ӯ Зотест, ки ҳамаи шумо рӯзи қиёмат ба сӯи Ӯ ҷамъ оварда мешавед ва ба ҳар кас тибқи амалаш ҷазо медиҳад.

73 Ва Ӯ Зотест, ки осмонҳо ва заминро бо ҳикмат офарида аст. Рӯзе, ки ба ҳар чизе “**Пайдо шав**” гӯяд, пас он пайдо мегардад. Рӯзи қиёмат “**Бархезед**” мегӯяд ва ҳамагӣ бармехезанд. Бешак, сухани Ӯ ҳақ ва рост аст. Он ҳатман воқеъ мешавад. Рӯзи қиёмат, ки Исрофил (а) сури дуюмро медамад, ҳукмфармоӣ танҳо аз Ӯ аст. Донандаи ҳар чизи ниҳон ва ошкор аст. Ва Ӯ дар офариниш ва тадбири корҳо Ҳакиму Бохабар аст. Чизе аз Ӯ пинҳон нест. Корҳои ниҳон наздаш ба монанди корҳои ошкор маълум аст.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1. Даъватгар масъули ҳисобу китоби касе нест. Вай танҳо масъули расондани дини Худо аст;
2. Панд аз муҳимтарин василаи бедорсозии шахсони ғафлатзада ва мутакаббир аст;
3. Яке аз далелҳои тавҳид он аст, ки ҷуз Худо касе қудрати фоида ва зарар расониданро надорад.

ربع الحزب ١٤

۞ وَإِذْ قَالَ إِبْرَٰهِيمُ لِأَبِيهِ ءَازَرَ أَتَتَّخِذُ أَصْنَامًا ءَالِهَةً إِنِّيٓ
أَرَىٰكَ وَقَوْمَكَ فِي ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٧٤﴾ وَكَذَٰلِكَ نُرِيٓ إِبْرَٰهِيمَ
مَلَكُوتَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ ٱلْمُوقِنِينَ
﴿٧٥﴾ فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ ٱلَّيْلُ رَءَا كَوْكَبًا قَالَ هَٰذَا رَبِّي فَلَمَّآ أَفَلَ
قَالَ لَآ أُحِبُّ ٱلْأٓفِلِينَ ﴿٧٦﴾ فَلَمَّا رَءَا ٱلْقَمَرَ بَازِغًا قَالَ هَٰذَا
رَبِّي فَلَمَّآ أَفَلَ قَالَ لَئِن لَّمْ يَهْدِنِي رَبِّي لَأَكُونَنَّ مِنَ ٱلْقَوْمِ
ٱلضَّآلِّينَ ﴿٧٧﴾ فَلَمَّا رَءَا ٱلشَّمْسَ بَازِغَةً قَالَ هَٰذَا رَبِّي هَٰذَآ
أَكْبَرُ فَلَمَّآ أَفَلَتْ قَالَ يَٰقَوْمِ إِنِّي بَرِيٓءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ
﴿٧٨﴾ إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ
حَنِيفًا وَمَآ أَنَا۠ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿٧٩﴾ وَحَآجَّهُۥ قَوْمُهُۥ قَالَ
أَتُحَٰٓجُّوٓنِّي فِي ٱللَّهِ وَقَدْ هَدَىٰنِ وَلَآ أَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ بِهِۦٓ
إِلَّآ أَن يَشَآءَ رَبِّي شَيْـًٔا وَسِعَ رَبِّي كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا أَفَلَا
تَتَذَكَّرُونَ ﴿٨٠﴾ وَكَيْفَ أَخَافُ مَآ أَشْرَكْتُمْ وَلَا تَخَافُونَ
أَنَّكُمْ أَشْرَكْتُم بِٱللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِۦ عَلَيْكُمْ سُلْطَٰنًا
فَأَيُّ ٱلْفَرِيقَيْنِ أَحَقُّ بِٱلْأَمْنِ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨١﴾

(74) Ва эй Паёмбар, ёд кун он замонеро, ки Иброҳим (а) ба падари мушрики худ бо номи Озар гуфта буд: “**Эй Падар! Оё бутҳоро барои худ маъбуд қарор дода, онҳоро ибодат мекунӣ ва Офаридгори Ягонаро намепарастӣ?! Бешубҳа, ман ту ва қавми бутпарастатро ба сабаби парастиши ғайри Аллоҳ (ч) дар гумроҳии ошкор ва саргардонӣ аз роҳи ҳақ мебинам. Ягона маъбуди барҳақ Аллоҳ (ч) буда, дигар маъбудҳо ҳамагӣ ботиланд**.”

(75) Ва он гуна ки ба Иброҳим гумроҳии падар ва қавмашро нишон додем, ҳамчунин ба ӯ мулки азими осмонҳо ва заминро нишон додем, то ба ин восита бар ягонагӣ ва сазовори ибодат будани Аллоҳ (ч) далел гирад ва аз бандагони аҳли яқин бошад.

(76) Пас чун торикии шаб ӯро фаро гирифт, ситораро дида гуфт: “**Ин парвардигори ман аст.**” Пас вақте ситора бо тулӯи субҳ аз назараш ғоиб шуд, гуфт: “**Ман ғоибшавандагонро дӯст намедорам. Зеро маъбуди барҳақ ҳамеша ҳозир буда, ғоиб намегардад**.”

(77) Ва чун моҳро дурахшон дид, гуфт: “**Парвардигори ман ин аст.**” Пас вақте моҳ аз назараш ғоиб гашт, гуфт: “**Агар Аллоҳ (ч) маро ба сӯи тавҳид ва ибодати Хеш ҳидоят накунад, бегумон аз ҷумлаи қавме мегардам, ки аз роҳи рост гумроҳ шудаанд**.”

(78) Ва чун рӯз офтобро дурахшон дид, гуфт: “**Парвардигори ман ҳамин аст. Зеро аз ситораю моҳ калонтар аст**.”Пас вақте офтоб низ аз назараш пинҳон шуд, гуфт: “**Эй қавми ман! Ҳамоно ман аз ҳамаи он маъбудҳое, ки ба Аллоҳ (ч) шарик месозед, безорам**.”

Вақте Иброҳим (а) аз маъбудҳои ботили қавмаш безорӣ ҷуст, гӯё онҳо пурсиданд, ки агар чунин аст, пас ту чиро мепарастӣ?! Иброҳим (а) дар ҷавоби онҳо гуфт:

(79) Ҳамоно ман дини худро холис барои Он Зоте қарор додаам, ки осмонҳо ва заминро бидуни намунаи гузашта офарида аст, аз ширк безор ва ба яктопарастӣ моил ҳастам. Ва ман аз ҷумлаи касоне нестам, ки ба Парвардигори ягона ширк меоранд.

(80) Қавми мушрикаш бо вай дар бобати тавҳид ва ибодати Аллоҳ (ч) ҷидол карданд ва ӯро аз бутҳои хеш тарсонданд. Пас Иброҳим (а) дар посухи онҳо гуфт: “**Оё шумо бо ман дар мавриди яктопарастӣ ва ягона донистани Аллоҳ (ч) дар ибодат ҷидол мекунед, дар ҳоле ки Ӯ ба ман тавфиқи ҳидоят ба роҳи ростро дода аст. Ва бояд бидонед, ки ман аз маъбудҳои ботили шумо ҳарос надорам. Зеро онҳо ҳеҷ зарар ва фоида расонида наметавонанд, магар он чиро ки Парвардигорам хоҳад. Он чиро Аллоҳ (ч) хоҳад, мешавад ва он чиро нахоҳад, намешавад. Чунки илми Ӯ тамоми чизро фаро гирифта аст, ҳеҷ чиз дар осмонҳо ва замин аз Ӯ пӯшида нест. Эй қавми ман, оё аз ин гуфтаҳо панд намегиред ва аз иштибоҳоти тақдирсӯзи худ аз куфр ва ширк даст намебардоред, то бо тарки ин он танҳо ба Офаридгори Ягона имон оред**?!”

(81) Чӣ гуна имкон дорад, ки ман аз маъбудҳои ботили шумо битарсам ва ҳол он ки шумо барои шарик қарор додани “**худоён**”-и ботил ба Аллоҳ (ч), ки оиди ибодати онҳо далел нафиристода аст, аз Ӯ наметарсед?! Пас кадом яке аз ин ду гурӯҳи яктопараст ва мушрик ба эмин мондан аз расидани ҳама гуна зиён сазовортар ҳастанд?! Агар гурӯҳи сазовортарро медонед, аз онҳо пайравӣ кунед. Бешак, гурӯҳи сазовортар ба эмин мондан аз зиён мӯъминони яктопарастанд.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Бо тафаккур оиди мавҷудот овардани ҳуҷҷати исботи ягонагии Худо аз равишҳои Қуръони карим аст;

2.Далелҳои ақлӣ ба ягонагии Худо далолат мекунад.

82 Касоне, ки ба Аллоҳ (ҷ) имон оварда, аз шариат пайравӣ мекунанд ва имони худро бо ширк олуда намесозанд, хос ҳамин гурӯҳ аз тарсу азобу бадбахтӣ эминанд ва онҳо роҳёфтагонанд. Аллоҳ (ҷ) ба онҳо тавфиқи ҳидоят ба роҳи ростро дода аст.
83 Ва ин ҳуҷҷате,[1] ки Иброҳим (а) бо истифода аз он мушриконро дар мунозара мағлуб кард, ҳуҷҷати Мо буд. Мо онро барояш додем ва ӯро дар ғолиб гаштан бар қавмаш комёб намудем. Мо дараҷаҳои ҳар бандаеро, ки хоҳем дар дунёву охират мебардорем. Эй Паёмбар, ба дурустӣ ки Парвардигорат дар офариниш ва тадбири корҳо бағоят Ҳакиму Донандаи ҳоли бандагон аст.
84 Мо ба Иброҳим писараш Исҳоқ ва наберааш Яъқубро рӯзӣ сохтем. Ҳар якеи онҳоро ба сӯи ҳақ раҳнамоӣ намудем. Ва қабл аз онҳо Нӯҳ ва аз насли Нӯҳ Довуд ва писараш Сулаймон ва Аюб ва Юсуф ва Мусо ва бародараш Ҳорунро ба сӯи ҳақ роҳнамоӣ кардем. Ва ба ҳамин монанд подоши нек, ки ба паёмбарон додаем, ба некӯкорон аз ғайри паёмбарон низ медиҳем.
85 Ва Мо Закариё ва Яҳё ва Исо ва Илёсро ба сӯи ҳақ раҳнамоӣ кардем. Ҳамагӣ бандагони солеҳ буданд. Худо онҳоро паёмбари Худ баргузида буд.
86 Ва Исмоил ва Ясаъ ва Юнус ва Лутро низ ба сӯи ҳақ раҳнамоӣ кардем. Ва ҳамаи паёмбарони мазкур ва сараввал Муҳаммад (с)-ро бар кулли ҷаҳониён бартарият бахшидем.

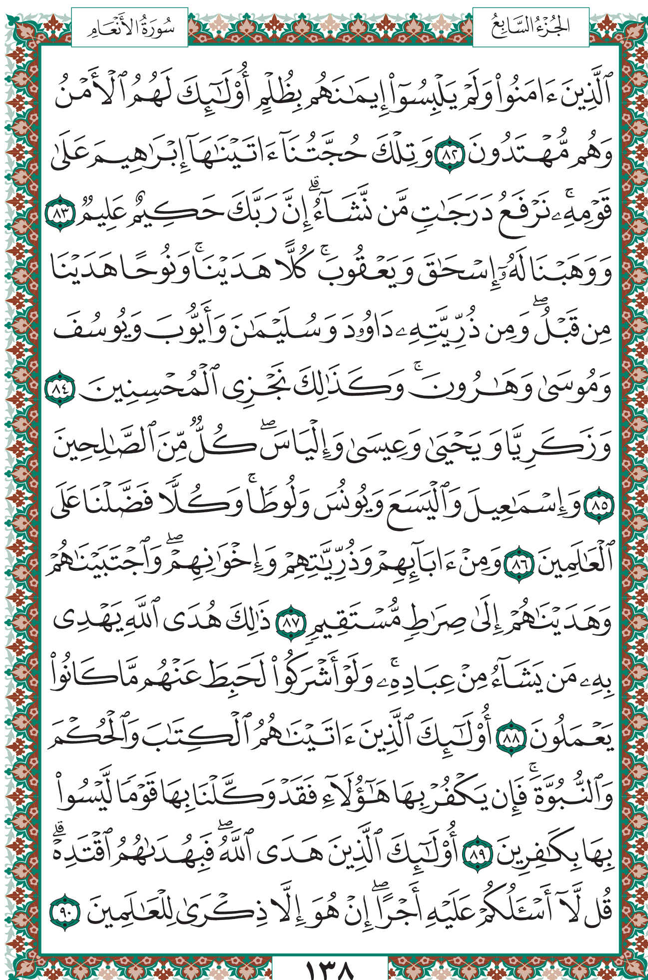

سُورَةُ الأَنعَامِ — الجُزءُ السَّابِعُ

ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَلَمۡ يَلۡبِسُوٓاْ إِيمَٰنَهُم بِظُلۡمٍ أُوْلَٰٓئِكَ لَهُمُ ٱلۡأَمۡنُ
وَهُم مُّهۡتَدُونَ ٨٢ وَتِلۡكَ حُجَّتُنَآ ءَاتَيۡنَٰهَآ إِبۡرَٰهِيمَ عَلَىٰ
قَوۡمِهِۦۚ نَرۡفَعُ دَرَجَٰتٖ مَّن نَّشَآءُۗ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٞ ٨٣
وَوَهَبۡنَا لَهُۥٓ إِسۡحَٰقَ وَيَعۡقُوبَۚ كُلًّا هَدَيۡنَاۚ وَنُوحًا هَدَيۡنَا
مِن قَبۡلُۖ وَمِن ذُرِّيَّتِهِۦ دَاوُۥدَ وَسُلَيۡمَٰنَ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ
وَمُوسَىٰ وَهَٰرُونَۚ وَكَذَٰلِكَ نَجۡزِي ٱلۡمُحۡسِنِينَ ٨٤
وَزَكَرِيَّا وَيَحۡيَىٰ وَعِيسَىٰ وَإِلۡيَاسَۖ كُلّٞ مِّنَ ٱلصَّٰلِحِينَ
٨٥ وَإِسۡمَٰعِيلَ وَٱلۡيَسَعَ وَيُونُسَ وَلُوطٗاۚ وَكُلّٗا فَضَّلۡنَا عَلَى
ٱلۡعَٰلَمِينَ ٨٦ وَمِنۡ ءَابَآئِهِمۡ وَذُرِّيَّٰتِهِمۡ وَإِخۡوَٰنِهِمۡۖ وَٱجۡتَبَيۡنَٰهُمۡ
وَهَدَيۡنَٰهُمۡ إِلَىٰ صِرَٰطٖ مُّسۡتَقِيمٖ ٨٧ ذَٰلِكَ هُدَى ٱللَّهِ يَهۡدِي
بِهِۦ مَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦۚ وَلَوۡ أَشۡرَكُواْ لَحَبِطَ عَنۡهُم مَّا كَانُواْ
يَعۡمَلُونَ ٨٨ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ ءَاتَيۡنَٰهُمُ ٱلۡكِتَٰبَ وَٱلۡحُكۡمَ
وَٱلنُّبُوَّةَۚ فَإِن يَكۡفُرۡ بِهَا هَٰٓؤُلَآءِ فَقَدۡ وَكَّلۡنَا بِهَا قَوۡمٗا لَّيۡسُواْ
بِهَا بِكَٰفِرِينَ ٨٩ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ هَدَى ٱللَّهُۖ فَبِهُدَىٰهُمُ ٱقۡتَدِهۡۗ
قُل لَّآ أَسۡـَٔلُكُمۡ عَلَيۡهِ أَجۡرًاۖ إِنۡ هُوَ إِلَّا ذِكۡرَىٰ لِلۡعَٰلَمِينَ ٩٠

١٣٨

87 Ва аз падаронашон ва фарзандонашон ва бародаронашон ба онҳое, ки хостем, тавфиқи ҳидоят бахшидем. Ва онҳоро баргузидем ва ба паймудани роҳи яктопарастӣ ва ибодат роҳнамоӣ намудем.
88 Ин тавфиқе, ки ба бандагони неки ёдшуда расид, аз ҷониби Аллоҳ (ҷ) буд. Аллоҳ (ҷ) ҳар касеро аз бандагонаш хоҳад, ба тавфиқи Худ ноил мегардонад. Ва агар онҳо ба Аллоҳ (ҷ) ширк меоваранд, аъмолашон ботил мегашт. Зеро ширк корҳои некро ботил месозад.
89 Ин гурӯҳи паёмбарони зиркгашта шахсонеанд, ки Мо ба онҳо китоб, ҳикмат ва мақоми нубувватро додаем. Пас агар қавми ту ба ин се чизи ба паёмбарон додаамон кофир гарданд, Мо барои пазируфтан ва тасдиқаш қавмеро омода сохтаем, ки ба он кофир нестанд, балки имони қавӣ доранд. Ва он гурӯҳи мазкур саҳобагони муҳоҷир, ансор ва касонеанд, ки то рӯзи қиёмат бо некӣ аз онҳо пайравӣ мекунанд.
90 Ин паёмбарон ва он падарону фарзандону бародаронашон, ки аз онҳо ёд шуд, роҳёфтагони воқеӣ ҳастанд. Пас аз роҳи онҳо пайравӣ намо. Ва эй Паёмбар, ба қавмат бигӯ: "**Ман дар бадали таблиғи Қуръон аз шумо музд намехоҳам. Бегумон Қуръон барои ҳамаи ҷаҳониён аз инсонҳо ва ҷинҳо панд аст. Бояд аз иршодоти он дар ёфтани роҳи рост раҳнамоӣ ҷӯянд**."

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Яке аз фазилатҳои яктопарастӣ он аст, ки шахсро, ба хусус дар рӯзи қиёмат аз ҳама гуна даҳшат дар амон нигоҳ медорад;

2.Оятҳои мазкур исбот мекунанд, ки паёмбарон дини худро маҳз бо тавфиқи Аллоҳ (ҷ) ба мардум расонидаанд;

3.Ҳамаи паёмбарони Худо дар даъвати мардум ба яктопарастӣ бо якдигар шариканд. Динашон танҳо дар масъалаҳои ғайри эътиқодӣ аз ҳам фарқ дорад;

4.Пайравӣ ба паёмбарон, хосатан дар ақида кори писандида аст.

---

1. Мурод ояти рақами ҳаштоду яки ҳамин сура аст, ки Иброҳим (а) ба қавмаш гуфт: "**Читавр имкон дорад, ки ман аз маъбудҳои ботили шумо битарсам ва ҳол он ки шумо барои шарик қарор додани "худоён"-и ботил ба Аллоҳ (ҷ), ки барои ибодати онҳо далел нафиристода аст, аз Ӯ наметарсед?! Пас кадом яке аз ин ду гурӯҳи яктопараст ва мушрик ба эмин ва солим мондан аз ҳама гуна зиён сазовортар ҳастанд?! Агар гурӯҳи сазовортарро бидонед, аз онҳо пайравӣ кунед. Бешак, гурӯҳи сазовортар ба эмин ва солим мондан аз ҳама гуна зиён мӯъминони яктопарастанд**." (Мутарҷим)

وَمَا قَدَرُوا۟ ٱللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِۦٓ إِذْ قَالُوا۟ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ عَلَىٰ بَشَرٍ مِّن شَىْءٍ ۗ
قُلْ مَنْ أَنزَلَ ٱلْكِتَٰبَ ٱلَّذِى جَآءَ بِهِۦ مُوسَىٰ نُورًا وَهُدًى
لِّلنَّاسِ ۖ تَجْعَلُونَهُۥ قَرَاطِيسَ تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا ۖ وَعُلِّمْتُم
مَّا لَمْ تَعْلَمُوٓا۟ أَنتُمْ وَلَآ ءَابَآؤُكُمْ ۖ قُلِ ٱللَّهُ ۖ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِى خَوْضِهِمْ
يَلْعَبُونَ ﴿٩١﴾ وَهَٰذَا كِتَٰبٌ أَنزَلْنَٰهُ مُبَارَكٌ مُّصَدِّقُ ٱلَّذِى بَيْنَ
يَدَيْهِ وَلِتُنذِرَ أُمَّ ٱلْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا ۚ وَٱلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِٱلْءَاخِرَةِ
يُؤْمِنُونَ بِهِۦ ۖ وَهُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٢﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ
ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَوْ قَالَ أُوحِىَ إِلَىَّ وَلَمْ يُوحَ إِلَيْهِ شَىْءٌ
وَمَن قَالَ سَأُنزِلُ مِثْلَ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ ۗ وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذِ ٱلظَّٰلِمُونَ فِى
غَمَرَٰتِ ٱلْمَوْتِ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ بَاسِطُوٓا۟ أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوٓا۟ أَنفُسَكُمُ ۖ
ٱلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ ٱلْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ غَيْرَ
ٱلْحَقِّ وَكُنتُمْ عَنْ ءَايَٰتِهِۦ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٩٣﴾ وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا
فُرَٰدَىٰ كَمَا خَلَقْنَٰكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرَكْتُم مَّا خَوَّلْنَٰكُمْ وَرَآءَ
ظُهُورِكُمْ ۖ وَمَا نَرَىٰ مَعَكُمْ شُفَعَآءَكُمُ ٱلَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ فِيكُمْ
شُرَكَٰٓؤُا۟ ۚ لَقَد تَّقَطَّعَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنكُم مَّا كُنتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٩٤﴾

١٣٩

91 Ва қавми яҳуд ва мушрикон вақте ба Паёмбар (с): “**Аллоҳ (ч) барои ҳеҷ одамӣ пайғоме нозил накарда аст**” гуфтанд, ба таври шоиста ба азамати Аллоҳ (ч) пай набурдаанд ва Ӯро нашинохтаанд. Эй Паёмбар! Дар ҷавобашон бигӯ: “**Тавроти овардаи Мӯсоро, ки нур ва ҳидоятгари қавмаш буд, чӣ касе нозил карда аст?!**” Шумо яхудиҳо Тавротро дар дафтарҳо ҷамъ намуда, аз он чизҳои ба хоҳиши худ мувофиқро ошкор ва чизҳои ба мисли баёни сифоти Паёмбари охирзамон (с)-ро, ки ба хоҳишатон мухолиф бошад, пинҳон месозед. Ва бо Қуръон ба шумо чизҳое таълим дода шуд, ки пеш аз нузулаш, на шумо ва на гузаштагонатон аз он огоҳӣ надоштед. Эй Паёмбар! Ба онҳо бигӯ: “**Тавротро Аллоҳ (ч) нозил карда аст**.” Сипас онҳоро дар нодонӣ ва гумроҳиашон раҳо соз, ки то омадани марг бозӣ кунанд.

92 Ва эй Паёмбар, ин Қуръон Китобест, ки онро Мо бар ту нозил сохтаем, Китоби мубораки тасдиққунандаи ҳамаи Китобҳои пеш аз он нозилшуда ва то бо он аҳли Макка ва ҳама мардуми оламро бим диҳӣ. Ва касоне, ки ба охират имон доранд, ҳатман ба Қуръон имон меоранд ва тибқи дастуроташ амал мекунанд ва онҳо намозҳои худро бо риояи фарз ва суннатҳо дар вақташ барпо медоранд.

93 Ва кист золимтар аз касе, ки бар Аллоҳ (ч) дурӯғ бофта мегӯяд: “**Аллоҳ (ч) бар касе чизе нозил накарда аст**”, ё мегӯяд: “**Аллоҳ (ч) бар ман ваҳй фиристода аст**” дар ҳоле ки Аллоҳ (ч) бар ӯ ваҳӣ нафиристода аст ва аз касе, ки мегӯяд: “**Ман монанди он Қуръоне, ки Аллоҳ (ч) фуруд оварда аст, китоб фуруд хоҳам овард**”?! Ҳеҷ кас аз ӯ золимтар нест. Ва эй Паёмбар, чун ин золимон дучори сакароти марг мегарданд ва фариштагон барои уқубат дастони худро ба сӯяшон дароз карда, бо сарзаниш ба онҳо мегӯянд: “**Ҷони худро аз бадан берун кунед,**[1] **то онро бигирем. Имрӯз шумо аз сабаби бар Аллоҳ (ч) дурӯғ бофтан бо инкори ваҳйи осмонӣ, даъвои гӯё бар шумо фуруд омадани ваҳӣ, даъвои он ки шумо низ қудрати чун Қуръон нозил кардани китоберо доред ва кибр варзидан аз қабули оятҳои он, бо азоби сахте муҷозот мешавед, ки хору расвоятон мегардонад**”, агар ту ҳолати онҳоро мушоҳида кунӣ, вазъи бисёр даҳшатнокро хоҳӣ дид.

94 Ва рӯзи растохез ба онҳо гуфта мешавад: “**Ва ҳамоно шумо имрӯз назди танҳо омадаед. Мол ва мансаб надоред. Ҳамон тавре, ки бори аввал шуморо пойлучи танбараҳнаи хатнаношуда халқ карда будем. Ва ҳамаи дороии худро бар хилофи хоҳиши дилатон дар дунё тарк намудед. Ва имрӯз маъбудҳоеро, ки шафоатгари худ ва дар ибодат шарики сазовори Аллоҳ (ч) медонистед, ҳамроҳатон намебинем. Ба дурустӣ ки имрӯз пайванди шумову он маъбудҳои ботилатон қатъ гардид ва он чи оиди шафоат ва шарики Аллоҳ (ч) будани онҳо мепиндоштед, аз шумо гум шуд.**”

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Фиристодани китобҳо барои паёмбарон яке аз қонунҳои илоҳӣ аст. Расули акрам (с) низ аз паёмбарони соҳибкитоб ҳастанд;

2.Дурӯғгӯйтарин шахс касе аст, ки нисбат ба Худо дурӯғ мебофад. Кореро ба Худо нисбат медиҳад ё инкор мекунад, ки барои он далел надорад;

3.Ҳар як фард дар рӯзи қиёмат танҳо, бидуни молу тахаллусҳои болохонадору мансаб ва дар ҳолати фақр зинда карда мешавад ва мавриди бозпурсии Парвардигор қарор мегирад.

1. Амр ба маънои сарзаниш ва изҳори нотавонӣ аст. (**Мутарҷим**)

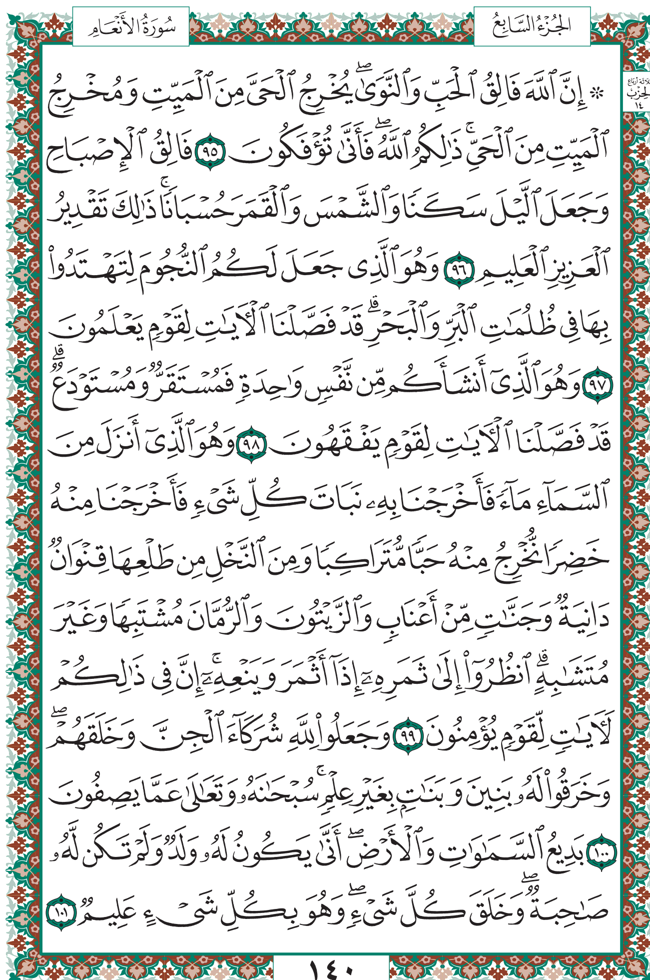

إن الله فالق الحب والنوى يخرج الحي من الميت ومخرج
الميت من الحي ذلكم الله فأنى تؤفكون ٩٥ فالق الإصباح
وجعل الليل سكنا والشمس والقمر حسبانا ذلك تقدير
العزيز العليم ٩٦ وهو الذي جعل لكم النجوم لتهتدوا
بها في ظلمات البر والبحر قد فصلنا الآيات لقوم يعلمون
٩٧ وهو الذي أنشأكم من نفس واحدة فمستقر ومستودع
قد فصلنا الآيات لقوم يفقهون ٩٨ وهو الذي أنزل من
السماء ماء فأخرجنا به نبات كل شيء فأخرجنا منه
خضرا نخرج منه حبا متراكبا ومن النخل من طلعها قنوان
دانية وجنات من أعناب والزيتون والرمان مشتبها وغير
متشابه انظروا إلى ثمره إذا أثمر وينعه إن في ذلكم
لآيات لقوم يؤمنون ٩٩ وجعلوا لله شركاء الجن وخلقهم
وخرقوا له بنين وبنات بغير علم سبحانه وتعالى عما يصفون
١٠٠ بديع السماوات والأرض أنى يكون له ولد ولم تكن له
صاحبة وخلق كل شيء وهو بكل شيء عليم ١٠١

95 Ҳамоно Аллоҳ (ч) Ягона Зотест, ки донаро шикофта, аз он зироатҳоро берун меорад ва ҳастаҳоро[1] шикофта, аз он дарахти хурмо мерӯёнад. Аз мурда (**оби нутфа**) зинда (**инсон ва ҳайвонот**)-ро берун меорад ва аз зинда (**одам ва мурғ**) мурда (**нутфа ва тухм**)-ро берун меорад. Зоти анҷомдиҳандаи инҳо ҳамон Аллоҳи Офаридгори шумо аст. Пас эй мушрикон, чӣ гуна бо вуҷуди мушоҳидаи қудратҳои илоҳӣ аз ҳақиқат рӯйгардон мешавед?!

96 Ва Ӯ Зотест, ки рӯшноии субҳро аз торикии шаб мешикофад ва шабро василаи оромиши мардум қарор дода аст, онҳо дар шаб аз ҳаракати ҷустуҷӯи рӯзӣ ором мегиранд ва аз ранҷи рӯзона истироҳат мекунанд ва офтоб ва моҳро василаи ҳисоб гардонида аст. Ин санъати дилрабо андозаи муайянсохтаи Зоти ҳамеша Ғолиби бағоят Доно аст. Ӯ аз ҳоли махлуқот ва он чи ба онҳо шоиста аст, огоҳ мебошад.

97 Ва Ӯ Парвардигорест, ки дар осмон барои шумо инсонҳо ситораҳоро офарида аст, то дар сафар вақте дар хушкию баҳр роҳро гум кунед, бо истифода аз он роҳатонро ёбед. Ба дурустӣ ки Мо ҳамаи ин далелҳои қудрати Худро барои қавме баён кардаем, ки дар бораи ҳуҷҷатҳои овардаамон андеша карда, аз он истифода мебаранд.

98 Ва Ӯ Худоест, ки шуморо аз як кас падаратон Одам офарид. Офариниши шуморо бо халқ кардани падаратон аз гил шурӯъ кард. Сипас шуморо аз падаратон Одам офарид ва бароятон қароргоҳ (**ба монанди бачадони модарон ё замин**) ва ҷои амонат (**ба монанди камари падарон ё қабр**), ки дар он як муддат ҳамчун амонат нигоҳ дошта мешавед, падид овард. Мо ин аломатҳои қудрати Худро барои қавме баён кардаем, ки ба маънои Каломи Аллоҳ (ч) сарфаҳм меаванд.

99 Ва Ӯ Зотест, ки аз осмон оби боронро фуруд меорад, пас бо он навъҳои гуногуни растаниро мерӯёнем. Пас аз он растаниҳо зироат ва дарахти сабзеро берун меорем, ки аз он донаҳои ба мисли хӯшаҳо яке бар дигараш пайвастаро падид меорем ва аз шукуфаи дарахти хурмо хӯшаҳое берун мешавад, ки ба ҳар кас наздик ва дастрас аст. Ва низ боғҳои ангур, зайтун ва анорро, ки баргони дарахтони он ду ба ҳам монанд ва меваҳояшон фарқ мекунанд, берун месозем. Эй мардум, ба меваи дарахт дар аввалин лаҳзаҳои намоён шудани он ва ҳангоми пухта расиданаш бо ибрат нигоҳ кунед. Эй мардум, ҳамоно дар ҳамаи ин неъматҳои мазкур барои қавме, ки ба Аллоҳ (ч) имон доранд, далелҳои равшани нишондиҳандаи қудратӣ Аллоҳ (ч) аст. Мӯъминон аз ин далелҳо истифода мебаранд.

100 Ва мушрикон вақте эътиқод карданд, ки ҷинҳо низ қудрати зарар ва фоида расониданро доранд, бо ин эътиқод онҳоро дар ибодат шарики Аллоҳ (ч) сохтанд ва ҳол он ки ҷинҳоро Аллоҳ (ч) офарида аст. Ягона Ӯ арзандаи ибодат аст. Ва қавми яҳуду насоро ва мушрикони араб бидуни дониш барои Аллоҳ (ч) писарон ва духтаронро бофтанд. Яҳуд Узайр, насоро Исои Масеҳро писарони Аллоҳ (ч) ва мушрикони араб фариштагонро духтарони Аллоҳ (ч) мегуфтанд. Аммо Аллоҳ (ч) аз он чи аҳли ботил Ӯро тавсиф мекунанд, пок аст.

101 Ва Ӯ Офаридгори осмонҳову замин бе намунаи пешина аст. Читавр метавонад писар дошта бошад, дар ҳоле ки ҳамсаре надорад?! Ва ҳол он ки ҳама чизро Ӯ офарида аст. Ва Ӯ ба ҳар чиз Доно аст. Ҳеҷ чиз бар Ӯ пӯшида намебошад.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Бо бурҳони офариниш ва рӯзирасонӣ (**халқи растанӣ, рушд кардан, тағйир ёфтани ҳаҷму шакли он ва фуруд омадани борон**) ва бурҳони ҳаракат (**ҳаракати афлок ва дар ҳолати назми комил қарор доштани он**), ки ҳар дуи ин ҳуҷҷатҳо ошкоранд, исботи ягонагии Аллоҳ (ч) дар холиқият ва сазовор будани Ӯ дар ибодат;

2.Баёни гумроҳӣ ва камхирадии мушрикон дар ибодати ҷинҳо.

1. Калимаи "النوى", ки дар матни арабии ояти карима омада аст, шакли ҷамъи "نواة" буда, донаҳои даруни мева ба монанди донаи даруни хурмо ва ғайраро гӯянд. (**Мутарҷим**)

ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبُّكُمْۖ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۖ خَٰلِقُ كُلِّ شَيْءٖ فَٱعْبُدُوهُۚ
وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٖ وَكِيلٞ ١٠٢ لَّا تُدْرِكُهُ ٱلْأَبْصَٰرُ وَهُوَ
يُدْرِكُ ٱلْأَبْصَٰرَۖ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلْخَبِيرُ ١٠٣ قَدْ جَآءَكُم
بَصَآئِرُ مِن رَّبِّكُمْۖ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِۦۖ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَاۚ
وَمَآ أَنَا۠ عَلَيْكُم بِحَفِيظٖ ١٠٤ وَكَذَٰلِكَ نُصَرِّفُ ٱلْأٓيَٰتِ
وَلِيَقُولُواْ دَرَسْتَ وَلِنُبَيِّنَهُۥ لِقَوْمٖ يَعْلَمُونَ ١٠٥ ٱتَّبِعْ
مَآ أُوحِيَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَۖ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۖ وَأَعْرِضْ عَنِ ٱلْمُشْرِكِينَ
١٠٦ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَآ أَشْرَكُواْۗ وَمَا جَعَلْنَٰكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظٗاۖ
وَمَآ أَنتَ عَلَيْهِم بِوَكِيلٖ ١٠٧ وَلَا تَسُبُّواْ ٱلَّذِينَ يَدْعُونَ
مِن دُونِ ٱللَّهِ فَيَسُبُّواْ ٱللَّهَ عَدْوَۢا بِغَيْرِ عِلْمٖۗ كَذَٰلِكَ زَيَّنَّا لِكُلِّ أُمَّةٍ
عَمَلَهُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِم مَّرْجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ
١٠٨ وَأَقْسَمُواْ بِٱللَّهِ جَهْدَ أَيْمَٰنِهِمْ لَئِن جَآءَتْهُمْ ءَايَةٞ لَّيُؤْمِنُنَّ
بِهَاۚ قُلْ إِنَّمَا ٱلْأٓيَٰتُ عِندَ ٱللَّهِۖ وَمَا يُشْعِرُكُمْ أَنَّهَآ إِذَا جَآءَتْ
لَا يُؤْمِنُونَ ١٠٩ وَنُقَلِّبُ أَفْـِٔدَتَهُمْ وَأَبْصَٰرَهُمْ كَمَا لَمْ
يُؤْمِنُواْ بِهِۦٓ أَوَّلَ مَرَّةٖ وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَٰنِهِمْ يَعْمَهُونَ ١١٠

(102) Эй мардум, Соҳиби ин сифатҳо Аллоҳи Парвардигори шумо аст. Шумо ғайр аз Ӯ маъбуди барҳақ надоред. Ӯ Офаридгори ҳама чиз аст. Пас танҳо Ӯро бипарастед. Зеро касе ҷуз Ӯ лоиқи ибодат нест. Ва Ӯ бар ҳама чиз Нигаҳбон ва Корсоз аст.

(103) Чашмҳо Ӯро иҳота карда наметавонанд ва Ӯ Парвардигори аз тамоми айбҳо покест, ки ҳамаи чашмҳоро иҳота мекунад. Ва Ӯ нисбат ба солеҳон ниҳоят Меҳрубону аз ҳоли бандагон Бохабар аст.

(104) Эй мардум, ҳамоно барои шумо аз тарафи Парвардигоратон далелҳои равшан омада аст. Пас ҳар кас ин далелҳоро хуб дарк кунад ва таслим шавад, фоидаи ҳосил кардааш ба худи вай бармегардад. Аммо ҳар кас аз диданаш кӯр гашта, мақсадашро нафаҳмад ва таслим нагардад, пас зарараш ба худи вай бармегардад. Ва ман нозири шумо нестам, ки амалҳоятонро ҳисоб кунам. Ҳамоно ман Фиристодаи Худо ҳастам ва танҳо Ӯ нозири амалҳои шумост.

(105) Ва он гуна ки барои исботи қудрати Худ далелҳои гуногун овардем, ҳамин тавр дар бораи ваъдаю таҳдид ва андарзи онҳо оятҳои гуногунро меорем, то имони мӯъминон афзун гардад ва то мушрикон гӯянд: “**Он чи овардаӣ, пайғоми Худо нест. Балки онро аз яҳуд ва насоро омӯхтаӣ**.” Ва то бо овардани оятҳои гуногун ҳақиқатро барои қавми боимон аз уммати Муҳаммад (с) баён кунем. Зеро онҳо касоне ҳастанд, ки ҳақиқатро мепазиранд ва бо он амал мекунанд.

(106) Эй Паёмбар! Аз он ҳақиқате, ки бароят аз сӯи Парвардигорат пайғом мешавад, пайравӣ намо. Зеро ба ҷуз Ӯ маъбуди барҳаққе нест. Ва худро машғули кофирон ва ситезаҷӯии онҳо магардон. Чунки кори онҳо дар ихтиёри Аллох (ч) аст.

(107) Ва агар Аллоҳ (ҷ) мехост, мушрикон ба Ӯ ширк намеоварданд. Ва эй Паёмбар, Мо туро бар мушрикон нозир нагардондаем, ки кори онҳоро ҳисоб кунӣ ва ту бар онҳо корсоз ҳам нестӣ. Ҳамоно ту танҳо Расули Парвардигорӣ ва вазифаат таблиғи пайғом ба мардум аст.

(108) Ва эй мӯъминон! Маъбудҳои мушриконро дашном надиҳед, зеро онҳо дар ивази он золимонаю ҷоҳилона Аллоҳ (ҷ)-ро дашном медиҳанд. Он гуна ки дар назари ин мушрикон гумроҳиашон ороиш дода шуда аст, барои ҳар уммат корҳои неку бадашонро зинат додаем. Сипас рӯзи қиёмат бозгашти ҳамаашон ба сӯи Парвардигорашон аст. Пас онҳоро аз корҳои кардаашон бохабар сохта, ҷазояшон медиҳад.

(109) Ва мушрикон бо сангинтарин савгандҳое, ки дар тавони хеш доштанд, ба номи Аллоҳ (ҷ) қасам хӯрданд, ки агар ба онҳо мӯъҷизаи аз Муҳаммад (с) хостаашон биёяд, ҳатман ба он имон меоранд. Эй Паёмбар, ба онҳо бигӯ: “**Овардани мӯъҷизаҳо дар ихтиёри ман нест. Ба дурустӣ ки он дар назди Аллоҳ (ҷ) аст. Ҳар вақте хоҳад, онро фуруд меорад.**” Ва эй мӯъминон! Шумо чӣ медонед, ки ҳатто агар Аллоҳ (ҷ) мӯъҷизаҳои хостаашонро фуруд орад, имон намеоранд! Балки бар саркашӣ ва куфрашон идома медиҳанд. Зеро онҳо хостори ҳидоят нестанд.

(110) Ва бо эҷоди монеа қалбҳо ва дидагонашонро аз шинохти ҳақ бармегардонем, он гуна ки бори нахуст[1] ба сабаби саркашӣ ба Қуръон имон наоварданд. Ва онҳоро дар гумроҳӣ ва саркашиашон мегузорем, то саргардон бимонанд ва роҳи ҳақро пайдо накунанд.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Пок будани Аллоҳ (ҷ) аз ситам, ки пайравони ақидаи “**ҷабрия**” онро таъйид намуда, мегӯянд, инсон дар куфру ширку имон соҳиби ихтиёр нест, балки Аллоҳ (ҷ) ӯро маҷбур месозад. Аммо оятҳои мазкур ифода мекунанд, ки куфру ширки бандагон бо ихтиёри худи онҳо аст;

2.Ягон паёмбар тавони онро надорад, ки ҳар вақт хоҳад, аз пеши худ мӯъҷиза орад. Балки ин кор дар ихтиёри Аллоҳ (ҷ) аст. Фақат Ӯ ба анҷоми он қудрат дошта, бар асоси ҳикматаш навъи мӯъҷиза ва соати ошкор кардани онро мушаххас мекунад;

3.Барои пешгирӣ аз фасоди бузургтар манъ будани бадгӯии бутҳои мушрикон. Зеро онҳо дар муқобил ба Парвардигори оламиён забондарозӣ мекунанд;

4.Гоҳо Аллоҳ (ҷ) барои укубати касе ба сабаби баргузидани куфр миёни вай ва ҳидоят монеа эҷод мекунад ва чашму қалби ӯро аз ибодати Хеш бармегардонад.

1. Яъне, дар нахустин бори нозилшавии оятҳои Қуръони карим. (**Мутарҷим**)